

Onze Vogels

56e jaargang no. 8, augustus 1995

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

osel

De Lonchura's 4

Tekst en foto's Pieter van den Hooven

De Ekstertjes en verwantschappen binnen de Lonchura-familie.

Tekst en foto's: Pieter van den Hooven.

In eerste instantie denken velen bij de naam Lonchura aan de bronzemannen, de nonnen en de rietvinken. Hoewel minder nauw verwant, behoren toch ook het zilver- en het loodbekje, de parelhalsamadine en de ekstertjes tot de grote Lonchura-familie. Zelfs de beide rijstvogelsoorten met hun duidelijk afwijkende model en kleur behoren tot deze familie.

Vele vogelliefhebbers vinden dat de ekstertjes eigenlijk niet bij de Lonchura's thuishoren. Toch vormen zij echt de Afrikaanse tak van de Lonchura-familie. Veel ornithologen beschrijven ze zelfs ook onder de wetenschappelijke naam **Lonchura**. Om goed aan te geven, dat het hier toch om een duidelijk andere tak van de familie gaat, hebben wij besloten om met het standpunt van andere ornithologen mee te gaan en de ekstertjes aan te duiden met de wetenschappelijke subfamilienaam **Spermestes**.

Omdat het dwergekstertje door z'n geïsoleerde verspreidingsgebied (Madagascar) al vroeg in de ontwikkelingsfase van de Lonchura's zich heeft afgescheiden van de ekstertjes en zich daardoor afwijkend heeft ont-

wikkeld, wordt dit ekstertje zelfs in de aparte subfamilie **Lepidopygia** ondergebracht.

Gezien de weinig gedifferentieerde lichaamskleur van zowel het dwergekstertje, het zilver- en loodbekje (en wellicht ook de muskaatvinken), heb ik de indruk, dat deze kleur wel eens dicht bij de kleur van de "oer-lonchura" zou kunnen liggen.

Overigens is het frappant, hoe diverse overeenkomende kleur- en tekeningpatronen zich in de verschillende takken van de Lonchura-stamboom hebben ontwikkeld.

Zo hebben de rietvinken en nonnen een glanzend goudgele danwel oranjebruine stuit en staartdek ontwikkeld. Bij de bronzemannen vinden we dit ook min of meer op de stuit van de treur- en de gepareide bronzeman en op de staart van de witbuik bronzeman. Ook bij muskaatvinken zijn deze pronkveren op de staart en stuit aanwezig (zij het wat minder sprekend). Bij de ekstertjes heeft het dwergekstertje ook dergelijke pronkveren ontwikkeld op de stuit.

De borstaftekening, welke bij de meeste bronzemannen en nonnen

aanwezig is, vinden we ook bij het gewone ekstertje. De hoger op de keel liggende afscheiding van de reuzen-ekster zien we ook bij o.a. de vijfkleuron en de prachtnon. De in de flanken overlopende borst van de glans-ekstertjes zien we terug bij o.a. de zwartborst rietvink, de bergrietvinken en eigenlijk ook bij de bruinborst rietvinken.

Met de zilver- en loodbekjes en met de muskaatvinken hebben de ekstertjes de ongepigmenteerde (hoogstens getekende) aars en onderstaartdek gemeen. Deze aars en onderstaartdek zijn bij alle bronzemannen, nonnen en rietvinken gepigmenteerd (meestal zwart).

Nu ik toch wat aan het uitwiden ben over verwantschap, kleur en tekeningpatronen, wil ik hier nog een gedachtenkronkel van mij aan het papier toevertrouwen, als voer voor ornithologen onder ons.

Volgens mij toont ook de bichenow-astrilde (**Poephila bichenovii**) verwantschap met de Lonchura's. Zij bezit geen karotenoiden kleurstoffen, heeft dus evenals veel Lonchura's een blauwe snavel. Daarnaast een tekeningpatroon (masker- en borstaf-scheiding) welke veelvuldig bij de Lonchura's voorkomt, in het bijzonder bij de bruinborst rietvink. Een soortgelijke vleugeltekening als bij de bichenow-astrilde zien we ook bij de zwart- en bruinrugekstertjes en in een zwakke vorm bij helder gekleurde gewone ekstertjes. Verder zijn de aars en het onderstaartdek zwart, een kenmerk van bronzemannen en nonnen/rietvinken, en niet van de Poephila-soorten.

Verwantschapsonderzoek van de bichenow-astrilde lijkt me dan ook zeer interessant. Ook de bektekening van jonge vogels en eventuele bastaarden met Lonchura's kunnen waardevolle aanwijzingen opleveren. Eventuele gegevens hierover zijn van harte welkom!

Terug naar de ekstertjes, want daar wil ik in deze aflevering van "De Lonchura's" wat dieper op in gaan.

De ekstertjes van het geslacht **Spermestes** hebben als enigste groep binnen de Lonchura's een structuurkleur ontwikkeld. Deze uit zich als een blauwe, groene of purper glans op zwarte veervelden. Verdere structuurkleuren komen we bij de Lonchura's slechts incidenteel tegen bij de rijstvogel en (vrijwel zeker) ook bij de witborst rietvink. Beide soorten behoren tot duidelijke zijtakken van de Lonchura-stamboom.

Zoals eerder vermeld, tonen ook de ekstertjes de basistekeningen van de Lonchura's, weliswaar met de nodige variaties.

Het dwergekstertje is duidelijk minder nauw verwant met de overige ekstertjes en wordt onder de wetenschappelijke naam **Lepidopygia nana** in een aparte subfamilie ondergebracht. De bekende ornitholoog Derek Goodwin sluit zelfs een nauwere verwant-

schap met zilver- en loodbekje niet uit.

Het dwergekstertje toont een duidelijk afwijkende kleur en tekeningen. Hij is overwegend bruin van kleur. De veertjes van de contourbevedering zijn donkerder bruin met lichter bruine randen. Hierdoor toont het dwergekstertje op het lichaam een geschubde/gehamerde tekening. Opvallend is het zwarte keelvlakje, wat verder bij Lonchura's niet voorkomt. Alleen de (primitieve?) ondersoort **topela** van de muskaatvink (**Lonchura punctulata**) toont enigszins een keelvlak. Persoonlijk vind ik het frappant, dat een dergelijke keelvlak als bij deze muskaatvink ook voorkomt bij bastaarden van het zilverbekje met diverse bronzemansoorten.

Verder zijn de glanzend beige-gele uiteinden van de stuit- en staartdekbevedering opvallend. Dit zijn pronkveertjes, welke de overige ekstertjes niet hebben ontwikkeld.

Van het ekstertje (**Spermestes cucullata**) wordt een ondersoort (**S.c.scutata**) beschreven. Deze is

echter minimaal afwijkend. De kleur is minder fel en de tekening minder kontrastrijk.

Van het ekstertje wordt daarom in de standaard alleen de nominaatvorm beschreven. De voorkeur wordt gegeven aan de helderste vogels met de zwartste tekening en daarop de meeste glans. Deze hebben een haast grijs rugdek. Hiermee kunnen de glanzende zwarte vleugelvlak en de glanzend zwarte voorste helft van de flank prachtig kontrasteren. Een glanzend zwarte kop en borst en een spierwitte buik completeren het geheel.

Hoewel er geen duidelijk geslachtsdimorfisme is, tonen de mannetjes wat intensere zwarte kleuren met een duidelijk glans.

De ondersoort **scutata** vertoont minder glans en vooral de flank is minder kontrastrijk, doordat ook de veren van het voorste gedeelte voorzien zijn van witte zomen. Hierdoor is dit gedeelte

niet glanzend zwart maar wit geschubd. Een goede foto van deze ondersoort, welke zelden of nooit wordt geïmporteerd, is te vinden in Ian Sinclair's Field Guide tot the Birds of Southern Africa (biz.319).

Samen met het dwergekstertje zijn dit de kleinste Lonchura-soorten. Slechts 9 à 9 1/2 cm lang. Het model is echter vrij breed, waardoor deze beide ekstertjes parmantige, geblokte vogeltjes zijn.

Het reuzenekstertje (**Spermestes fringilloides**) kent geen ondersoortvorming en is lange tijd in een aparte familie **Amauresthes** ondergebracht. Gezien het optreden van vruchtbare bastaarden met het glanzekstertje (H.Steiner) is de verwantschap met deze soort zelfs zeer nauw. Plaatsing binnen het geslacht **Spermestes** is dan ook juist.

Het reuzenekstertje is het grootste ekstertje en meet zo'n 12 cm. Het is een

use!

De l

slankere vogel met een opvallend lange snavel, wat de indruk van een lange vogel nog versterkt. Hierdoor werd in het verleden een minder nauwe verwantschap met de overige ekster-tjes verwacht. De afwijkende snavel-vorm is volgens Jackson hoogstwaarschijnlijk een aanpassing aan het eten van bamboezaad (*Bindura*-bamboe, *Oxytenanthera abyssinica*).

Ook het reuzenekstertje vertoont een staalgans en wel op de kopbevedering. Deze glans bevindt zich alleen in de punten van de veren, waardoor een enigszins gehamerde indruk ontstaat.

De donkerbruine rugdekveren bezitten okerachtige uiteinden, waardoor bij de fraalste exemplaren er een goudachtige gloed over het rugdek ligt. Opvallend zijn de twee op de schouders aanwezige rijen creme schachtstrepen. Aan de voorzijde toont de flank een uitloper richting midden van de borst. Een actieve vogel draagt de rest van de flanktekening meestal verborgen onder de vleugels, waardoor de op de achterste helft van de flank gelegen bruin-beige vlek meestal niet wordt opgemerkt. Terecht wordt in de standaard dan ook opgemerkt, dat het weinig tonen van flanktekening met de nodige klementie dient te worden beoordeeld. Veeleer dient het goed tonen

van flanktekening extra te worden ge-waardeerd!

In tegenstelling tot de overige ekster-tjes, welke een tweekleurige snavel bezitten, bezit het glansekstertje (*S.bicolor*) een egaal blauwgrijze snavel.

Bij het glansekstertje hebben zich enkele duidelijk afwijkende ondersoorten ontwikkeld. Deze zijn dermate afwijkend van de nominaatvorm, dat een tweetal aparte standaard-omschrijvingen gerechtvaardigd zijn.

In totaal worden er zes ondersoorten beschreven, te weten: **Spermestes b.bicolor**, **S.b.poensis**, **S.b.stigmatophora**, **S.b.nigriceps**, **S.b.minor** en **S.b.woltersi**.

De nominaatvorm is onder de naam glansekstertje in de standaard beschreven. Dit is de eenvoudigst gekleurde ondersoort, met een egaal glanzend zwarte kop, borst en gehele bovenzijde en een witte buikpartij. Er zijn slechts drie of vier witte stipjes op het vleugeldek aanwezig. De Engelse benaming "black-and-white mannikin" is voor deze ondersoort dan ook zeer toepasselijk.

De overige ondersoorten bezitten alle een uitgebreide "traile"-tekening op het vleugeldek. De rugdekkleur varieert van zuiver zwart bij het zwart-rugkestertje (*S.b.poensis*) tot helder

roodbruin bij het bruinruggedkestertje (*S.b.nigriceps*).

Deze beide ondersoorten zijn dan ook in de standaard opgenomen. De overige ondersoorten kunnen worden beschouwd als overgangsvormen. Zij bezitten min of meer donkerbruine rugdekken. Omdat in de natuur de rugdekkleur nogal geleidelijk overloopt van de ene ondersoort in de andere, is niet altijd duidelijk, tot welke ondersoort een bepaalde vogel behoort, als niet bekend is uit welk gebied de vogel afkomstig is. In gevangenschap is het zelfs mogelijk een tussenliggende vorm te creëren door kruising van zwart-rugkestertje met bruinruggedkestertje. Daarom is besloten, alleen van de uitersten een standaardbeschrijving op te stellen. Alleen het bruinruggedkestertje heeft evenals het reuzenekstertje een rij cremekleurige schachtstrepen op de schouders. Voor het zwart-rugkestertje was ook vrij algemeen de naam Fernando-Po-ekstertje in gebruik. Wij hebben gekozen voor de naam zwart-rugkestertje, omdat het eiland Fernando-Po slechts een klein deel van het verspreidingsgebied van deze ondersoort betreft. Daarnaast geeft de naam duidelijk de (onder)soort-specifieke eigenschap aan en past ook beter bij de namen van de andere ondersoorten.

Voorzover er in de standaard Lonchura's ondersoorten worden beschreven, zijn deze ondersoorten duidelijk afwijkend van de nominaatvorm. Hierdoor zijn zij als ondersoort goed herkenbaar en is een aparte standaardomschrijving ook verantwoord.

De minder goed of zelfs moeilijk herkenbare ondersoorten worden wel in een toevoeging genoemd met hun eventuele kleine afwijkingen in kleur en/of tekening. Tevens wordt er bij vermeld dat de voorkeur uitgaat naar de meest contrastrijke ondersoort; dat is dus de volledig beschreven ondersoort.

U moet echter niet uit het oog verliezen, dat nagenoeg alle Lonchura-soorten nog echte natuurvogels zijn. Voor veel soorten is het al een prestatie als er überhaupt jongen worden gekweekt. Het is dan ook niet de bedoeling, dat als deze vogels minimaal afwijken van de standaard, deze daarop zwaar worden bestraft. Zeker waar het zeldzamere en moeilijker te kweken soorten betreft, is bij een keuring de nodige soepelheid vereist. Bij aanbod van meerdere exemplaren kan pas een voorkeur worden gegeven aan de beschreven standaardvorm.

De standaard is echter geschreven met de blik op de toekomst. Daar de meeste Lonchura-soorten het in zich hebben, zich te kunnen ontwikkelen tot echte cultuurvogels, hebben wij door het aangeven van een bepaalde voorkeur al een kweekrichting aangegeven.

Voor zover ons bekend, bestaan er van de eksterjes nog geen kleurmoutanten. Voor het gerucht, dat er een witte of bonte reuzenekster zou zijn, hebben we tijdens onze onderzoeksperiode geen bewijs kunnen vinden. Mocht er toch ergens een mutant rondvliegen, dan verneem ik dat alsnog graag van u.

Helaas hebben de eksterjes als groep niet een al te grote belangstelling van de vogelliefhebbers. Hun veel verweten agressiviteit zou hier debet aan zijn. Persoonlijk denk ik, dat hun overwegend lage prijs veel eerder weinig stimulerend is om eerbis met eksterjes te kweken. Mits wat ruimer gehuisvest, valt hun agressiviteit wel mee, al staan ook de kleinste soorten uitstekend hun mannetje! In groepsverband tonen de eksterjes

een interessant sociaal gedrag. Reden waarom het houden van een groep(je) eksterjes in een volièrre zeker aan te bevelen is. Productie alleen is niet altijd een goede reden voor het houden van vogels. Gedragstudie kan een extra dimensie aan de vogelhouderij geven.

Persoonlijk heb ik goede kweekresultaten bereikt met de "tweekleurnavels" (eksterje, dwergeksterje en reuzeneksterje). Goede broeders en uitstekende ouders, die hun jongen met een goed zaadmengsel, eivoer en gekiemd zaad prima grootbrengen. Hoewel eksterjes ook graag insecten nemen, worden bij mij ook zonder insecten de jongen prima grootgebracht.

Met de glanseksterjes heb ik minder goede ervaringen. Slechts door het overleggen van wat eitjes heb ik ooit wat jongen op stok kunnen krijgen. Andere kwekers krijgen ook van deze soorten zonder al te veel problemen jongen op stok, zodat mijn ervaringen in dit opzicht wellicht een (ongunstige) uitzondering zijn.

Bij de foto's:

1. Dwergeksterje (*Lepidopygia nana*).
2. *Idem*, detail stulttekening (helaas niet geheel compleet).
3. Eksterje (*Spermestes cucullata*).
4. Reuzeneksterje (*S. fringilloides*) (kweker A. Rodermond).
5. *Idem*. Door de vleugel iets op te tillen wordt de flanktekening met de beige-bruine vlek goed zichtbaar.
6. Glanseksterje (*S.b. bicolor*).
7. Zwartrugeksterje (*S.b. poensis*) (kweker J. Jansen).
8. Bruinrugeksterje (*S.b. nigriceps*).
9. Bastardaard glanseksterje x zwartrugeksterje. Om de kweek van dit soort bastarden niet te stimuleren, worden van de tussenvallende ondersoorten geen standaardomschrijvingen gemaakt.

Referenties:

CLEMENT, P., HARRIS, A. & DAVIS, J. GOODWIN, D. GÜTTINGER, H. R.	1993 Finches & Sparrows. Christopher Helm Ltd. London.
1982 Estrildid Finches of the world. Cornell University Press, New York.
HOWARD, R. & MOORE, A.	1976 Zur systematischen Stellung der Gattungen Amadina, Lepidopygia und Lonchura (Aves, Estrildidae). Bonn. Zool. Beitr. 27: 218-244.
1991 A complete checklist of the birds of the world. Second Edition. Academic Press Inc. San Diego.
JACKSON, H. D.	1972 The status of the Pied Mannikin, <i>Lonchura fringilloides</i> , in Rhodesia and its association with the bamboo, <i>Oxytenanthera abyssinica</i> (A. Richard) Munro. Rhodesia Sci. News 6: 342-348.
KUNKEL, P.	1965 Verhaltenstudien an den kontinental-afrikanischen Elsterchen (<i>Spermestes</i> , Swainson). Vogelwelt 86: 161-178.
MORRIS, D.	1957 The reproductive behaviour of the Bronze Mannikin, <i>Lonchura cucullata</i> . Behaviour 11: 156-201.
RAND, A. L.	1936 The distribution and habits of Madagascar birds. Bull. Amer. Mus. Nat. Hist. LXXII. Art. V, pp. 143-499.
SERLE, W. SCLATER, W. L. & MOREAU, R. E.	1933 Notes on East African birds. Ibis 85: 55-62.
1933 Taxonomic and field notes on some birds of north-eastern Tanganyika territory. Ibis 75: 399-440.
STEINER, H.	1960 Klassifikation der Prachtfinken, Spermestidae, auf Grund der Rachenzeichnungen der Nestlinge. J. Orn. 101: 92-112.
STEINER, H.	1966 Atavismen zur Feststellung von Verwandtschaftsbeziehungen. Kreuzungsergebnisse innerhalb der Singvogelfamilie der Spermestidae. Rev. Suisse Zool. 73: 321-337.

De koereiger en de welvaart

Zich aanpassen aan veranderingen in de omgeving wordt door een groot aantal vogels vaak opmerkelijk snel gedaan. Soorten die zich aan de menselijke cultuur aanpassen, laten dit het duidelijkst zien. Zij hebben als het ware geleerd om bijzonder efficiënt voordeel te trekken uit de veranderingen, die de mens altijd en overal in de natuur veroorzaakt. Dit heeft tot gevolg, dat ze soms snel in aantal toenemen, terwijl gelijktijdig hun verspreidingsgebied daadwerkelijk wordt vergroot.

Neem nu de Noordse stormvogel. In korte tijd wist deze bewoner van het Hoge Noorden de zuidelijke grenzen van zijn broedgebied te verleggen van IJsland naar de kusten van zuid-Engeland. Vogeldeskundigen die dit van jaar tot jaar nagingen, kwamen tot de conclusie, dat die verlegging geschiedde met een snelheid van ongeveer twintig kilometer per jaar. Zo goed als zeker werd dit mogelijk gemaakt door te profiteren van de visserij.

De uitbreiding van de Koereigers blijkt nog indrukwekkender te zijn. Een troepje Koereigers werd in 1963 tussen de runderen van de Seminolen-Indianen in de Everglades van Florida gezien. Oorspronkelijk kwam de Koereiger in Noord-Amerika niet voor. Hij werd ook in geen enkel handboek over de Noordamerikaanse vogels vermeld.

De Koereiger, die zijn bakermat in Afrika heeft, heeft zich omstreeks 1950 sterk kunnen vermenigvuldigen. Dit was een gevolg van de akkerbouw en de veehouderij, waardoor de levenskansen van de Koereigers sterk worden verhoogd. Van oudsher waren ze gewoon geweest, om zich tussen de wilde runderen op te houden, om de door de scherpe geur aangelokte of de uit het gras opgejaagde insecten te vangen. Op die manier slooten ze zich nu bij het vee aan en liepen ze al vliegen vangend tussen hun poten. Ze bleken zelfs op de ruggen van de runderen te staan.

De Koereigers merkten al spoedig, dat het zeer de moeite loonde om een ploegende boer te volgen. Ze doen dit op dezelfde manier, zoals bij ons de kraaien en de meeuwen dit vaak doen.

Zelfs het grote Afrika schijnt omstreeks 1930 te klein geworden te zijn voor de Koereigers. Door een troepje (naar alle waarschijnlijkheid jonge vogels, die nu eenmaal zwerflustiger zijn dan de oude) werd het voorbeeld van Columbus gevolgd en werd de Atlantische Oceaan overgestoken. Zo werd Zuid-Amerika bereikt, waar het hun blijkbaar uitstekend beviel. In korte tijd

werd immers het noorden van Zuid-Amerika gekoloniseerd en wisten zij zich aan te passen aan het barre klimaat van de hoge Andes. Ze worden immers in troepen op meer dan vierduizend meter hoogte tussen de lama's gezien.

Midden-Amerika werd ook veroverd

en omstreeks 1953 werden de eerste Koereigers in Noord-Amerika gezien. In de Nieuwe Wereld komen momenteel al vele tienduizenden Koereigers voor.

Vestigingen in Australië hadden inmiddels ook plaats gevonden. Daar werden de eerste dieren in 1948 ge-

signaleerd. Al met al een bijzonder ondernemende diersoort, die een zeer geschikt studie-objekt vormt voor onderzoek naar het diergedrag.

Daartoe werd een aantal jonge Koereigers in Noord-Afrika gevangen, die in het Instituut Wilhelminenberg in Wenen werden gestationeerd, waar men ze eerst vrij liet rondvliegen. Ze werden in het najaar gevangen en naar een verwarmde ruimte overgebracht. In de lente kregen ze een grote nieuwgebouwde volière tot hun beschikking.

Inmiddels was al iets merkwaardigs gebeurd. De pas eenjarige reigers bleken immers al de prachtige lichtbruine sierveren van het broedkleed te hebben. Dit prachtkleed krijgen de in het wild levende Koereigers eerst na twee jaar. Gewoonlijk worden ze ook dan pas geslachtsrijp. Een paartje begon hier al na enige dagen een nest in de volière te bouwen. Daar lag een week later het eerste lichtblauwe ei, dat door beide partners bij toerbeurt werd bebroed. Iedere twee dagen werd nog een ei bijgelegd, met als resultaat, dat na enige weken de eerste Koereigers in gevangenschap werden geboren.

De levensomstandigheden verschillen zelfs in een ruime volière altijd van die in de vrije natuur. Belangrijk in dit opzicht is, dat er niet urenlang naar voedsel en nestmateriaal hoeft te worden gezocht. Al het benodigde hebben de vogels maar voor het oppikken. De dieren kregen, wat we in onze mensenmaatschappij **welvaart** zouden noemen. Spoedig werd hiervan een opvallende invloed op het gedrag van de dieren gezien. In ons eigen belang zouden wij er goed aan doen, om de les terdege ter harte te nemen. Wat is immers het geval?

De opgroeiende jonge reigers worden in de vrije natuur gedwongen, om tijdens de vaak langdurige afwezigheid van de op jacht zijnde ouders, steeds groter wordende uitstapjes in de omgeving van het nest te maken. Daarbij wordt, zij het ook op een bescheiden schaal, al wat voedsel bemachtigd. Op die manier leren de jongen jagen en blijken ze gelijktijdig zelfstandig te worden. De zwerflust van de jonge Koereigers zorgt er verder voor, dat ze zich in andere streken vestigen, waardoor instinctief inteelt, met daaraan verbonden gevaren, wordt verhinderd. In Wilhelminenberg waren de ouders nooit lange tijd afwezig. Bedelden de jongen, dan werden ze onmiddellijk gevoerd. Op die manier kregen ze geen enkele kans om zelfstandig te worden en bleven ze bij de ouders, wat natuurlijk niet de bedoeling was. Zelfs bij het aanbreken van de voortplantingstijd bleef het gezin gewoon

bijeen. Nu kreeg men te zien, wat in de vrije natuur eigenlijk nooit wordt waargenomen. Elk mannetje paarde binnen de familie naar believen met ieder vrouwtje. Heel vreemd, werden de eieren in een gemeenschappelijk nest gelegd en de vogels stonden bij wijze van spreken in de rij om te kunnen broeden. Soms zaten er zelfs drie Koereigers op elkaar op het nest en bovendien losten ze elkaar voortdurend af. De jongen van het vorig jaar bleken nog steeds bij de ouders om voer te bedelen, dat ze op hun beurt aan hun eigen jongen gaven. De normaal zo gecompliceerde balts- en begroetingsceremoniën werden duidelijk afgezwakt en begonnen hoe langer hoe meer te verwateren. Geen wonder eigenlijk, want men hoefde elkaar niet meer ddoor de balts te leren kennen. De echtgenoten waren immers familieleden: vader, broer of zoon, moeder, zuster of dochter. Volkomen overbodig waren ook de begroetingen geworden. Hierbij trad een ernstige verwaarlozing op en ze werden uiteindelijk helemaal achterwege gelaten.

De welvaartsontarding nam in de daaropvolgende lente nog sterkere vormen aan. Steeds grotere families werden er gevormd, waarbij ieder mannetje naar willekeur ieder vrouwtje bevruchtte. De anders zo scherpe **monogamie** (één mannetje met één vrouwtje) was ver te zoeken en vrijwel volkomen in een complete veelmannerij (**polyandrie**) en veelwijverij (**polygamie**) overgegaan. De normale voortplanting werd door de hele situatie ongunstig beïnvloed, wat door het nu voortdurend dalende geboortecijfer kon worden gedemonstreerd.

Hoe abnormaal de hele situatie was, kan duidelijk blijken uit het feit, dat de eieren domweg uit de nesten werden gegooid, terwijl men de jongen liet verhongeren of juist door overvoeren tegronde liet gaan.

Al met al ligt de vergelijking met de menselijke samenleving van onze moderne cultuur voor de hand. In de vergelijkende gedragstudie blijkt dit een bijzonder leerzaam voorbeeld te zijn.

Overigens moet het zeker niet onmogelijk worden geacht, dat de Koereigers zich langzamerhand aan de veranderde omstandigheden zullen aanpassen. Ongetwijfeld zal het de moeite waard zijn om te zien, hoe de Koereigers in Wilhelminenberg dit probleem van leven en dood zullen oplossen. Wij mensen schijnen die oplossing nog lang niet gevonden te hebben, maar ongetwijfeld kan hier door ons een lesje worden geleerd. Zelden de oude Romeinen al niet, dat het nuttig was om overeenkomstig de natuur te leven?

KALENDER 1995

RED VENTED BLUE BONNET

Het is mij een raadsel, waarom men voor deze prachtige vogel de Engelse naam gebruikt.

Waarom Rutgers of Pinter niet gevolgd, die respectievelijk Roodbuik- en Blauwkap-parkiet gebruikten. Enfin, what's in a name?

De Roodbuik-parkiet - sta mij toe dat ik die naam gebruik - is een ondersoort van de Geelbuik-parkiet (Yellow-vented blue bonnet). Hij heeft een lengte van ruim 30 cm. Zijn woongebied bevindt zich in het zuidoosten van Australië. Bij voorkeur houden deze vogels zich op in niet al te droge gebieden, bijvoorbeeld open gebieden met wat boomte en struikgewas. Daar wordt naarstig gespeurd naar allerlei zaden van grassen en andere planten en struiken. Ook weten ze goed raad met blad- en bloesemknoppen, vruchten en bessen. Naar verluidt zijn ook insecten en hun larven niet veilig voor ze. Veelal wordt het voedsel op de grond opgezocht. Zelden ziet men grote groepen van deze parkieten bij elkaar. Gewoonlijk zijn ze paarsgewijs of in kleine groepjes.

Om te broeden wordt een geschikte holte opgezocht, veelal een holte boom. Er worden drie tot zeven witte eieren gelegd. Zij worden door de pop in circa drie weken uitgebreed. De jongen verlaten het nest na ongeveer vijf weken. Ze lijken dan al veel op de oude vogels, maar zijn wat dofper getint. Volgens kenners zijn de Roodbuiken geharde vogels, die geschikt zijn voor de buitenvolière. Een uitvoerig artikel over deze fraaie vogels treft u aan in het novembernummer van "Onze Vogels", 1985.

Meindert de Jong.

raadsel

MUTATIES BIJ DE LACHDUIF

8

Tekst en foto: Hein van Grouw.

Zijdevederigheid.

Bij de mutatie zijdevederigheid vertoont de bevedering een harig uiterlijk. Onder normale omstandigheden bestaat een veer uit een spoel en een schacht, die aan weerszijden is bezet met baarden. De baarden hebben op hun beurt aan weerszijden weer baardjes met haakjes. Deze haakjes geven de veer zijn verband, doordat ze in elkaar grijpen. Hierdoor vormen de baarden met hun baardjes en haakjes tesamen de vanen van de veer. Door de zijdeveer-mutatie zijn de haakjes dusdanig veranderd, dat zij niet meer in elkaar grijpen. Het resultaat is, dat de baarden niet meer bij elkaar gehouden worden en daardoor geen vaan gevormd wordt. Zijdevederige duiven zijn derhalve niet in staat om te vliegen. Om die reden moeten zij niet in volières, maar in (ruime) kooien gehouden worden. Qua vitaliteit doet de zijdeveer-mutant niet onder voor een lachduif met gewone bevedering. Ook is deze mutant niet gevoeliger voor koude, mits hij droog gehouden wordt.

Behalve bij de lachduif, komt zijdevederigheid al veel langer voor bij kip-

pen en sierduiven. Al in de 18de eeuw werd melding gemaakt van "kippen met haren", maar vermoedelijk bestonden zij reeds veel eerder. In 1599 maakte Aldrovandi melding van zijdehaar-duiven. De zijdevederige lachduif is in 1951 in Amerika ontdekt. Zijdevederigheid kan in principe bij elke vogelsoort ontstaan. Ook bij de grasparkiet is deze mutant reeds bekend. Bij een jonge lachduif is aan het nestdons niet te zien of deze zijdevederig is; dit in tegenstelling tot een jonge sierduif.

Vererving en beschrijving.

De factor voor zijdevederigheid vererft autosomaal dominant. Zowel doffers als duivinnen hebben genoeg aan één factor om zijdevederig te zijn. Er is echter een duidelijk verschil in verschijningsvorm tussen fokzuivere en fokonzuivere zijdeveer-lachduiven. De fokzuivere zijdeveer-duiven, zij die de factor dubbel bezitten, vertonen een extreme zijdevederigheid. Bij deze zogenaamde dubbel-zijdeveren is ook de elasticiteit van de baarden met de baardjes en de haakjes zodanig afgenomen dat deze spoedig afbre-

Perzikkop phaeo- gezoomd zijdevederig

ken. Het resultaat is dan slechts kale, afgesleten veerschachten. Deze duiven hebben moeite met het isoleren van hun lichaamswarmte. Het verdient uit oogpunt van het welzijn van het dier aanbeveling, dergelijke dubbel-zijdeveren niet te fokken. Zij worden alleen geboren uit een kruising tussen twee gewone zijdeveren. De uitkomst van een dergelijke kruising is: gladvederig, zijdevederig en dubbel-zijdevederig in de verhouding 1:2:1. Hetzelfde percentage van 50 % gewone zijdevederigen wordt ook bereikt uit een kruising tussen gladveer en zijdeveer. Het voordeel van deze kruising is, dat het geen "ongewenste" dubbelzijdeveer-duiven oplevert.

Zijdevederigheid is in alle bekende kleuren te fokken. De bevedering moet er, ondanks zijn verandering, gaaf uitzien en mag geen kale en versleten plekken vertonen. Omdat deze duiven niet kunnen vliegen door hun veranderde bevederingsopbouw, is het volgens de N.B.v.V. een ongewenste ontwikkeling dat deze duiven gefokt en geshowd worden. Volgens de standaard moet een zijdevederige lachduif in de puntentelling dan ook

MUTATIES BIJ DE LACHDUIF

zwaar bestraft worden op Conditie (??) en Bevedering. Dit is jammer, omdat mijns inziens de zijdeveermutant wel degelijk showwaarde heeft.

Contactdag lachduivenliefhebbers. De lachduif mag zich op een steeds grotere populariteit verheugen. Steeds meer liefhebbers gaan zich toeleggen op het doelgericht fokken van deze soort en dit uit zich ook in een toename van het aantal lachduiven op de tentoonstellingen. Sinds 1992 is bij de N.B.v.V. een standaard voor de lachduif aanwezig, waardoor de lachduif ook als waardige TT-vogel geaccepteerd is.

Ondanks deze positieve ontwikkelingen zijn er nog steeds veel onduidelijkheden omtrent de lachduif betreffende kleureisen, kleurvererving, e.d. Een belangrijke reden hiervoor is, dat de meeste liefhebbers van lachduiven weinig contacten hebben met andere fokkers van deze soort. Om die reden heeft een aantal perso-

nen het initiatief genomen om liefhebbers en fokkers van lachduiven te "verenigen" in een vriendenkring van lachduivenliefhebbers. Middeels deze vriendenkring is het mogelijk, dat lachduivenliefhebbers hun kennis en ervaring onderling uitwisselen.

Op zaterdag 23 september 1995 organiseert de vriendenkring een contactdag voor de liefhebbers. Deze Lachduivendag zal in Harderwijk gehouden worden in het zalencomplex De Kiekmure, Tesselschadelaan 1. De aanvang is om 10.00 uur.

Op het programma staat een dialoog over de (vererving van de) verschillende kleurmutaties bij de lachduif, welke voorafgegaan zal worden door een kort welkomstwoord. Na de middag zullen de door de liefhebbers meegebrachte duiven worden besproken.

Deze dag is bij uitstek geschikt om contacten te leggen en ervaringen uit te wisselen met andere liefhebbers van de lachduif.

Een ieder die interesse heeft in de lachduif is van harte uitgenodigd om deze dag gratis bij te wonen.

Wanneer u nog vragen heeft of duiven wilt meenemen om te laten bespreken, dan kunt u contact opnemen met één van de organisatoren van deze dag (na 18.00 uur):

A.J.Pijffers 05480-12805
H.J.van Grouw 05700-76816.

OPROEP.....

De Technische Commissie Kleur- en postuurkanaries zal in het voorjaar 1996 weer een opleiding tot keurmeester van kleurkanaries van start laten gaan.

Om met kans op succes deze opleiding te kunnen volgen, zal men op de Bondskampioenschappen te Breda in januari 1996 een toelatingsexamen moeten afleggen.

Deelname aan dit examen is alleen mogelijk als men aan de volgende eisen kan voldoen:

- Lid zijn van de N.B.v.V. en de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt.
- Meer dan normale interesse hebben voor alles wat op kleurkanaries betrekking heeft.
- Gedurende meerdere jaren met succes verschillende kleuren, zowel reeds langer bestaande als ook zogenaamde "nieuwe kleuren", te hebben gehouden en gekweekt.
- Enige kennis met betrekking tot de vererving van kanariekleuren strekt tot aanbeveling.
- In staat zijn de voorkomende kanariekleuren te herkennen, er van uitgaande dat, zeker bij de reeds

langer bestaande kleuren, geen ernstige fouten mogen worden gemaakt. Hiervoor is een gedegen basiskennis erg belangrijk.

- Bereid zijn gedurende minstens 2 jaren, één zaterdag per maand, aan de opleiding deel te nemen.
- Over voldoende vrije werkdagen beschikken om minstens 5 maal per seizoen bij verschillende keurmeesters, tijdens de officiële keuringen die aan wedstrijden voorafgaan, praktische keurervaring op te doen.
- Men mag niet kleurenblind zijn of moeite hebben met het herkennen van de kleuren rood en groen. Er zal daarom ter plaatse een test "kleuronderscheidingsvermogen", kortweg KOV genoemd, worden afgenomen. De kandidaat zal bereid moeten zijn hieraan mee te werken.

Indien men niet aan voornoemde eisen kan voldoen is het overbodig, zich voor het toelatingsexamen aan te melden.

Bij een voldoende aantal geslaagden voor het toelatingsexamen zal men de daarop volgende opleiding in meerdere plaatsen in het land kunnen volgen.

Zijn er over het hele land gezien te weinig geslaagden, dan zal de opleiding centraal in Wijchen plaatsvinden.

De opleiding is kosteloos, met dien verstande, dat reis- en verblijfkosten voor eigen rekening zijn. Voor lesmateriaal dient op enkele tientjes te worden gerekend. Deze laatste kosten worden na slagen voor keurmeester gerestitueerd.

Ter kennismaking en ter voorbereiding op het toelatingsexamen zal door de Technische Commissie in de maand november in Wijchen een introductie-dag worden gehouden. Op deze dag zal de reeds aanwezige basiskennis worden getest en zullen alle mogelijke inlichtingen worden verstrekt.

Belangstellenden voor bedoelde introductie-dag dienen zich vóór 8 oktober a.s. schriftelijk op te geven, met vermelding van het volledige adres en telefoonnummer, bij de coördinator van de opleiding voor keurmeester van kleurkanaries:

J.M.C.van Kempen
Geverikerstraat 89
6191 RN Beek
Tel.: 046-371218.

HOE BIJZONDER IS 'BIJZONDERE EERSTE KWEEK'?

Als men een eigen kweek vogel inzendt naar de Bondsshow en deze is hier nog nooit tentoongesteld, dan kan men hiervoor, onder bepaalde voorwaarden (zie juli-nummer *Onze Vogels*, pag. 302) een oorkonde krijgen. Wat is nu de waarde van zo'n oorkonde?

Aangezien met de meest gangbare vogelsoorten reeds vele malen gekweekt is, is de kweek hiervan dus niet zo bijzonder. Wel bijzonder is dit met vogels die men weinig ziet, waar weinig lektuur van is, of die een bijzondere moeilijkheidsgraad van kweken met zich meebrengen. Deze kweek is uiteraard wel bijzonder en moet dan ook beloond worden. Meestal gaat achter zo'n kweek een groot aantal overwonnen problemen en een groot doorzettingsvermogen schuil. Enkele problemen zijn bijvoorbeeld:

- Moeilijk of zelden verkrijgbaar;
 - Wel of niet een stel (en van dezelfde soort/ondersoort);
 - Wat is de voeding en is deze verkrijgbaar?
 - Wat voor soort nestgelegenheid is nodig of wordt gebouwd?
 - Agressiviteit in de broedperiode tegenover andere vogels;
 - Wat voor voer moeten de eventuele jongen in welke periode hebben?
 - Wanneer en met welke ring moet geringd worden en accepteren de oude vogels zo'n ring in het nest?
 - Wanneer kunnen/moeten de jonge vogels van de ouders af?
- En zo zijn er nog wel een aantal te noemen.

Achter elk van bovenstaande problemen gaat een aantal verhalen schuil, zoals bijvoorbeeld:

Hoeveel zaken zijn er bezocht en hoeveel kilometers gereisd om uiteindelijk te kunnen zeggen: ik heb een stel van dezelfde soort?

Hoe vaak is dan inmiddels al een vogel van een ondersoort gekocht, omdat dit volgens de handelaar juist de

kleine afwijkingen waren, die het verschil tussen man en pop bepaalden? Voorbeelden hiervan zijn er te over. Hoeveel boeken zijn er inmiddels gekocht/gelezen om wat meer van deze vogels af te weten?

Zo zijn er nog wel een aantal te bedenken.

Al deze bovengenoemde feiten geven aan, dat bijzonder ook echt bijzonder is, dat dit beloond moet worden, maar ook bijzonder moet blijven.

De Chinese dwergkwartel op deze foto komt om verschillende redenen niet in aanmerking voor een oorkonde. Ten eerste is deze vogelsoort een tamelijk veel voorkomende verschijning in de volières. De soort wordt ook veelvuldig gekweekt. Daarnaast worden geen oorkonden verleend aan mutanten. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat u het geen heel erg interessante en aantrekkelijke vogel mag vinden!

Hoeveel andere vogels zijn er inmiddels gesneuveld door de agressiviteit ten gevolge van de broeddrift van deze vogels?

Welke ruimte moet hierdoor beschikbaar gesteld worden om met deze vogels te kweken?

Hoeveel broedsels zijn er inmiddels mislukt?

Welke kunstgrepen zijn er inmiddels verricht om de oude vogels de ringen te laten accepteren en wat is de juiste ringmaat?

Hoe vaak moest men op pad om levend voedsel te vangen, zelf te kweken of ergens te kopen?

Hoe vaak heeft men deze vogels met de hand bijgevoerd of zelfs helemaal met de hand grootgebracht?

Het is daarom logisch, dat er voorwaarden worden gesteld om tot verkrijging van zo'n oorkonde van bijzondere eerste kweek te komen. Het is dus ook logisch, dat er bij enige twijfel geen oorkonde wordt verstrekt. Dat immers bepaalt, dat bijzonder ook echt bijzonder is en ook blijft en geeft de juiste waardering aan hen, die dat ook echt verdienen.

Wij adviseren u, om in voorkomende gevallen van zo'n bijzondere kweek, wanneer u van plan bent deze in te zenden naar de Bondsshow, dit zo snel mogelijk te melden bij de commissie voor het beoordelen van bijzondere eerste kweek.

Desnoods al als de jonge vogels nog in het nest liggen. Bij een eventueel bezoek kunnen dan de ouders worden bekeken en de wetenschappelijke benamingen worden vastgesteld.

U voorkomt hiermee de problemen omtrent de wetenschappelijke benamingen, maar misschien ook omtrent het nog niet geheel op kleur zijn van de vogel tijdens de Bondsshow.

De commissie hoopt in ieder geval op nog veel bijzondere eerste kweek vogels.

Commissie voor bijzondere eerste kweek.

De
Vogel

Het Oranjekaakje

...een gewone, fraaie en goedkope prachtvink.

Toen ik zo'n 40 jaar geleden in Zuid-Afrika begon met het houden van vogels, was één van de eerste buitenlandse vogelsoorten die ik aanschafte een koppeltje Oranjekaakjes (*Estrilda melpoda*) uit West-Afrika.

Estrilda's zijn altijd blijven behoren tot mijn favoriete groep vogels. Het Oranjekaakje is een bijzonder attractieve soort, die in een volière tamelijk tam wordt. Hoewel ze niet zo fantastisch gekleurd zijn als sommige andere prachtvinken, zijn ze toch mooi donker- en lichtgrijs, bruin en rood getekend, met bovendien de schitterende oranje wangvlekken.

Oranjekaakjes voeden zich in de vrije natuur hoofdzakelijk met graszaden, die ze in soms grote groepen opzoeken, waarbij ze op acrobatische wijze langs de grashalmen omhoog klimmen, heen en weer zwaaiend met hun staart. Ze verplaatsen zich gewoonlijk in dichte groepen, elkaar roepend tijdens de vlucht.

Iedereen, die ooit zo'n groep heeft zien rondfladderen op een hoop verse grashalmen in een volière, heen en

weer waaierend met hun staartjes en hun hoge geluidjes vertolkend, kan niet anders dan diep onder de indruk zijn van hun koddigheid.

In een goed beplante volière met struiken en bomen, waartussen graszoden groeien, zien Oranjekaakjes er op hun best uit; dan ziet men de werkelijke schoonheid van deze vogeltjes. Ze zijn dan ook eerder geneigd tot het bouwen van hun ronde, bolvormige nest, laag in een bos gras of zelfs op de grond. Ze gebruiken hiervoor, en ook voor de bekleding, fijne grasstengels en -sprietjes. Het nest heeft een tunnelvormige ingang. Boven op het voornaamste nest wordt een "mannennest" gebouwd.

Oranjekaakjes zijn tamelijk gemakkelijk te kweken. Als ze gaan nestelen, hebben ze grote hoeveelheden levend voer nodig om hun kroost met succes groot te kunnen brengen - kleine meelwormpjes, fruitvliegjes, pinky's en dergelijke zijn daarvoor allemaal geschikt. Op die manier zijn ze zelfs al gekweekt in grote broedkoolen.

Mijn voornaamste doelstelling bij het fotograferen van het Oranjekaakje was: een foto maken, die de natuurlijke schoonheid, het karakter en het gedrag van deze leuke vogelsoort in beeld brengt. Het belangrijkste daarbij waren de gespreide staart en het tentoon spreiden van de rode bovenstaartdekveren, evenals het in beeld brengen van de juiste natuurlijke kleuren. Ik besloot daarvoor een gedroogde top van de Leonotisbloem te gebruiken, één van de planten die in het natuurlijke leefgebied van de Oranjekaakjes voorkomen. Hiermee nodigde ik de vogel als het ware uit tot het waaieren met zijn staart, wat hij dan ook veelvuldig deed tijdens het beklimmen van de stengel. Dat het eindresultaat ook nog de beide wangvlekken van voren gezien duidelijk toont, was daarbij mooi meegenomen! (Alle rechten voorbehouden).

Tekst en foto: Cyril Laubscher.

Fokresultaat met de Kroonkievit

Foto's: C.J. Albers

(*Vanellus coronatus*), net op tijd

Tekst: L. Albers

Mijn vogelhobby begon 12 jaar geleden, nadat ik bij een vriend, die lid was van de vogelvereniging V.O.V.O.S. te Opmeer, zijn volière met kleine tropische vogels zag. Ik raakte op slag geboeid door deze hobby en al snel daarna bouwde ik mijn eigen volière, met een nachthok van 1,8 x 2,0 x 1,8 m en een buitenvlucht van 4,0 x 2,0 x 1,8 m. Mijn eerste vogels waren de kleinere tropische soorten, zoals Blauwfazanten, Muskaatvinken, Japanse meeuwen en natuurlijk Chinese dwergkwartels.

Al snel vond ik deze oppervlakte te klein en na overleg met de bouwcommissie (mijn vrouw) bouwde ik er een stuk van 5,0 x 2,0 x 1,8 m aan. Ook het vogelbestand werd uitgebreid, met Buulbuuls, Japanse nachtegalen, Steere's timalies en enkele andere zangvogels.

Nadat ik een aantal jaren zeer weinig kweekresultaat had, besloot ik 3 jaar geleden het roer helemaal om te gooien en twee aparte nachthokken met buitenvluchten te bouwen, en tegelijkertijd van de kleinere naar de grotere vogelsoorten over te stappen, zoals de Roodvleugel- en Bruine gaailijster en de Pagode-, Voorindische en Driekleurglansspreeuw.

Bovendien kocht ik in die periode bij iemand een tweetal Kroonkieviten, omdat ik dit zeer aantrekkelijke dieren vond. Ik wist zeer weinig van dit soort vogels en ben op zoek gegaan in allerlei boeken. Mijn speurtocht naar informatie over de Kroonkieviten leverde echter weinig op. De kieviten verblijven meestal in het nachthok en komen zelden buiten. Soms joeg ik ze wel eens naar buiten, maar zodra ik weer binnen was, liep één van beide (dit bleek nu de pop te zijn) achter mij aan direkt weer het nachthok in.

Na 3 jaar zonder fokresultaat, was ik op de kieviten uitgekeken en half april besloot ik deze, overigens prachtige, steltlopers van de hand te doen. Deze beslissing werd echter teniet gedaan door de verrassing die ik tegenkam, toen ik op 23 april 's morgens de vogels wilde verzorgen.

Zodra ik de schuifpui naar de tuin opende, begonnen ze altijd al te schreeuwen, maar deze morgen was het door de kieviten voortgebrachte lawaai helemaal erg.

Als "nest" had de pop een kuilje met een opstaand randje in de in het binnenhok als bodembedekking gebruikte houtsnippers gemaakt. Daarin was 1 donkerbruin gestippeld ei gelegd.

Twee dagen later lag er een tweede ei, waarna door de pop meteen met broeden werd begonnen.

Bij inspectie, de volgende morgen, bleek het "nest" 20 cm verplaatst te zijn en dat ging zo de hele broedperiode door.

Naarmate de broedtijd vorderde, werden beide vogels steeds feller, zo erg zelfs, dat ik soms bijna werd aangevallen.

Tot mijn verbazing zag ik, dat de andere vogels ook niet meer in het nachthok mochten komen, dus heb ik het voor hen benodigde water en voer in de buitenvolière gezet.

Als de pop kievit even van het nest af ging, stond de man boven het nest om de eieren te beschermen.

Het broedproces verliep zeer voorspoedig, want 27 dagen na het leggen van het tweede ei kwam ik 's morgens om de vogels te verzorgen en zag ik tot mijn verbazing het eerste jong net uit het ei komen. Een drietal uren later zag ook het andere jong het levenslicht.

Nadat de jongen een paar uren later waren opgedroogd, liepen ze al voorzichtig door het nachthok achter de oudervogels aan.

Het verschil in formaat tussen het eerste en het tweede jong is duidelijk te zien, ondanks het feit dat ze snel achter elkaar zijn geboren.

Als voer geef ik de kieviten miereëieren, buffalo's, Sivo-start nr. 1 (voor kuikens) en een samenstelling van geprakte Kit-Kat (kattevoer), gemengd met universeel-, vruchten- en insectenvoer met een zeer laag ijzergehalte. Met dit voedselaanbod groeien de kleintjes als kool.

De natuur is moeilijk te peilen, want ondanks de voor mij slechte voorbije broedjaren, lijkt het nu wel alsof al mijn vogels de smaak te pakken hebben, want op dit moment heb ik 3 eieren van het enige in mijn bezit zijnde koppel Splendidparkieten, een drietal jongen van de Driekleurglansspreeuwen en een bijna complete nestbouw van de Voorindische spreeuwen, waarvan ik binnen korte tijd dus ook eieren verwacht.

Al met al zijn mijn vrouw en ik drukdoende met deze positieve broedresultaten en wij hopen, dat dit een bijdrage zal leveren aan de uitbreiding van een goed en gezond vogelbestand. Ik begrijp nu eigenlijk niet meer, waarom het ooit in mij is opgekomen, de kieviten te willen verkopen. Ook in deze hobby blijkt wel weer, dat geduld in dit geval zeker een zeer schone zaak is.

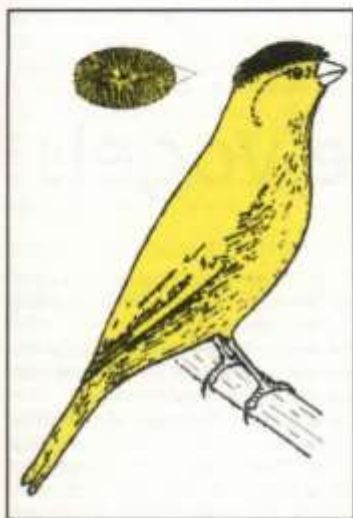
Mochten er onder de lezers van dit artikel ook houders van de Kroonkievit zijn, dan is het interessant om ervaringen over deze soort uit te wisselen, zodat iedere liefhebber er zijn voordeel mee kan doen.

Mijn telefoonnummer is: 02290-37772.

De
sel

De Duitse Kuifkanarie

(Een combinatie van kleur- en postuurkanarie)

Als we het hebben over de Duitse kuif - in oudere boeken ook wel genoemd "kuifkanarie van het Duitse ras" - dan hebben we het over een vogel, die ook de kenmerken hiervan moet laten zien. Voor zover kan worden nagegaan, werden deze kuifkanaries al in het midden van de 16de eeuw bij kwekers in Duitsland waargenomen. Vermoedelijk is de eerste kuifkanarie toen ook ontstaan uit de Harzer zangkanarie en daarna lange tijd gebruikt voor de zangkanaries. Bekende vogelkwekers in Duitsland hebben deze vogels vele jaren gekweekt, maar als type kuifkanarie zijn ze toch altijd wat op de achtergrond gebleven. Het heeft dan ook tot het midden van de 19de eeuw geduurd, voor er wat meer aandacht aan deze vogels werd besteed.

In 1963 werd de standaard voor de Duitse kuif door de C.O.M. erkend, maar ook daarna is dit ras eigenlijk niet tot bloei gekomen.

De Duitse kuifkanarie is eigenlijk een kleurkanarie met een kuif. Het moet dan ook het zuivere type van de kleurkanarie zijn. Maar al te vaak worden er hiervan op wedstrijden vogels ingezonden, die kruisingen zijn. Een Duitse kuifkanarie mag wat zijn lichaamsvorm betreft niet lijken op een kruising van een kleurkanarie met een gloster corona. De lichaamsvormen van deze vogels kennen veel verschillen met de kleurkanarie. Ook de kuif van een Duitse kuifkanarie is anders van vorm

en bevedering dan die van de gloster corona.

Als men nu de Duitse kuifkanarie wil gaan kweken, zal men dan ook moeten starten met vogels, die de eigenschappen van een goede kleurkanarie hebben wat betreft vorm en kleur, maar ook de ovale kuifvorm is belangrijk. De vraag is veelal, hoe we het beste de kweekparen kunnen samenstellen. We moeten daarbij op de eerste plaats rekening houden met de kuifontwikkeling. Kweken we te intensieve vogels, dan zal de ovale kuif meestal te klein en te smal zijn, in veel gevallen ook te ruw en gespleten in het middelpunt. Ook boven de snavel zijn deze exemplaren meestal wat gespleten in de kuifbevedering. Ook de "oortjes", dus de rechtop staande veertjes, komen hierbij vaak voor.

Om de kuif beter tot zijn recht te laten komen, zullen we een iets forsere kuif moeten hebben, die komt uit de paring schimmel x schimmel, hoewel we er rekening mee moeten houden, dat we toch regelmatig eens terug moeten kweken aan intensieve vogels.

De kuif van deze vogels is en moet ovaalvormig zijn, met het bekende kale plekje aan de achterkant. Dit plekje mag niet groot zijn, het behoort zelfs zo klein mogelijk te zijn. De kuifbevedering aan de achterzijde mag ook niet te hoog zijn opgericht, maar moet vrij goed in de nek aangesloten zijn. Vanuit een goed klein middelpunt moeten de kuifveren verdeeld zijn en zeker ook boven de snavel vol en goed gesloten. Als we voor de kweek vogels gebruiken met een gespleten kuifbevedering boven de snavel, dan zullen we nooit goede kuifvogels kweken. Een gespleten middelpunt van de kuif is eveneens veelal een erfelijke fout. Gebruik bij het samenstellen van deze kweekparen kuif x gladkop, waarbij de gladkop uit zo'n kweekpaar komt. Bovengenoemd kweekpaar kuifman x gladkoppop of gladkopman x kuifpop zal in de nateelt kuifmannen en -poppen geven en gladkopmannen en -poppen.

We hebben in het begin van dit artikel al gezegd: het is een kleurkanarie met een kuif. We kunnen deze Duitse kuifkanarie dus in elke kleurslag kweken, zowel in het vetstof - dus zonder pigmentbezit - als in de pigmentserie. Indien we voor de kleurverandering een gewone kleurkanarie paren aan een

goede Duitse kuif, dan zullen we toch weer verscheidene jaren nodig hebben om bij deze kleurslag weer een goede kuif aanwezig te krijgen.

De Duitse kuifkanarie is een geheel op zichzelf staand ras, dat niet is te vergelijken met de overige bestaande kuifrassen. In het vraagprogramma voor de tentoonstelling vragen we bij dit ras alleen de kuifkanarie en niet de gladkop hiervan. Bij alle overige kuifrassen worden ze beide gevraagd, omdat hierbij ook bij beide de specifieke raskenmerken tot uiting komen. Bij het ontbreken van de kuif bij het Duitse kuifras zal men een gewone kleurkanarie overhouden, waarbij in de meeste gevallen de kleine afwijking in de schedelbouw voor de meeste toeschouwers niet waar te nemen is.

lets over de kleur van de kuif. Deze kan gepigmenteerd zijn of ongepigmenteerd, maar ook een gesprende kuif is toegestaan. Let wel op bontvorming in de kuifbevedering, want dat is niet toegestaan. Bij een Duitse kuif in de vetstofkleur - rood, geel of wit - mag de kuifbevedering wel pigment bezitten, maar alleen als dit egaal is verdeeld over de kuifbevedering en niet daarbuiten.

Samengevat kunnen we stellen, dat we voor de tentoonstellingen moeten kweken naar schimmelvogels, daar de intensieve vogels wat betreft de kuifvorm en -bevedering te kort zullen komen. Hopelijk zullen de kwekers van dit Duitse ras er toch weer iets meer aandacht aan gaan besteden om ook deze vogels op een wat hoger peil te brengen.

Brilvogels

(Zosteropidae)

Pareltjes onder onze vogels

We vinden ze in vrijwel alle tropische en subtropische gebieden en eilanden in Azië, Australazië, Australië en Nieuw-Zeeland, grote delen van Afrika en delen van het westelijke Zuidzeegebied.

Afhankelijk van de geografische regio onderscheiden we van enkele soorten een bijna eindeloze verscheidenheid aan ondersoorten, maar onderling blijkt er ook een zeer sterke evolutieve convergentie te bestaan. Zo zijn er sterke gelijkenissen tussen soorten van Madagaskar en de soorten op Nieuw-Guinea (tegenwoordig West-Irian genaamd).

Sommige soorten ondergaan sterke dispersies en vormen grote zwermen, waarbij noordelijke populaties soms verder trekken naar meer zuidelijker oorden. Ook gebeurt het wel eens, dat een soort op natuurlijke wijze een nieuw leefgebied of eiland koloniseert. Het is overbekend, dat bijvoorbeeld rond 1850 brilvogels uit Tasmanië het verre Nieuw-Zeeland hebben weten te bereiken, zonder tussenkomst van de mens.

Het gebeurt ook wel eens, dat een aantal geografische rassen of ondersoorten, die min of meer geïsoleerd voorkomen op eilanden, uitgroeien tot volwaardige, afzonderlijke soorten eilandvormen; sommige daarvan zijn zelfs uitgegroeid tot echte "reuzentyptes", zoals de *Zosterops strenua* van Lord Howe eiland (inmiddels uitgestorven), en de *Zosterops albugularis* van het Norfolk eiland.

Weer andere soorten zijn er dan weer in geslaagd om een deel van hun pigmentkleuring te verliezen en op die manier bijna uit te groeien tot een verschillend uitziend ras: de Seychellen brilvogel *Zosterops modesta* is een deel van het geel pigment verloren, en bij de soorten *Zosterops cinerea* en *Zosterops borbonica* (Mauritius/Réunion) is er eveneens verlies te merken van de oogring en de gele

Eén van de meest bekende vogelfamilies is ongetwijfeld die der *Zosteropidae*, een uitgebreide familie, bestaande uit zowat 12 genera en minstens 90 soorten.

De grootste onderfamilie of genus is die der *Zosterops*, waartoe ook verschillende bekende voliërevogels behoren, en die niet minder dan 60 soorten omvat.

Bij de brilvogeltjes is er zeer weinig uiterlijk verschil tussen de beide geslachten; beide geslachten zijn vrijwel idem qua kleur, alleen is het vrouwtje meestal wat kleiner. Brilvogels hebben tevens ook een licht gebogen snaveltje, en alle hebben afgeronde, betrekkelijk korte vleugeltjes.

pigmentkleur. Op Palau (Filipijnen) komt een lijsterachtige brilvogel voor met een groot lichaamsoppervlak, die tevens een oogring en andere oorspronkelijke pigmenten mist. Op Réunion is een olijfgroene brilvogel gespecialiseerd in het fourageren van nectar.

Bij vroegere studies werd weleens gedacht, dat de brilvogels nauw verwant waren aan enkele honinggetende genera, nochtans is dit zeker gedeeltelijk een juiste bewering, want regelmatig bezoeken brilvogels bloemen en bloeiende planten, waaruit ze met hun speciale, lange tong de nectar zuigen.

Toch zijn brilvogels niet volledig ho-

ningeter; een groot deel van het voedsel bestaat uit insecten en spinnen, vruchten, bessen.

Een ander typisch kenmerk voor vrijwel alle brilvogels is de "bril", een witte krans veertjes rond de ogen.

De meeste brilvogels hebben doorgaans een uniforme kleur, meestal groen, bruin, geelgroen tot grijs en met bleke, witte tot gele onderdelen.

Het zijn vrijwel alle kleine, bijna musgrote vogeltjes, tussen de 10 en 14 centimeter.

In de vrije natuur leven ze na de broedtijd in zwermen of kleine groepjes. Ze bezoeken vaak boomgaarden, bosranden en boomkruinen, maar ook tuinen en plantages en zelfs tropische gebergten tot op 3500 meter hoogte.

In zuidwest-Afrika worden de acacia-vegetaties, in Australië de mangrovebossen en in zuidoost-Azië de randen van de regenwouden bezocht.

Soms worden zelfs zeer kleine eilandjes massaal bezocht door vrij grote populaties brilvogels. Dit is het geval op enkele beboste eilandjes in het Groot Barriërerif en op Heron Island, met een kleine oppervlakte, broeden op z'n minst 200 paren van deze pientere vogeltjes.

Tijdens het fourageren worden vaak boomgaarden afgazocht. Ook de grond wordt afgazocht, meestal speurend tussen het gebladerte. Soms worden insecten in de lucht gevangen.

Ook werd reeds vastgesteld, hoe ze spleten in bladeren, schors of vruchten met hun snavel weten te openen of vergroten.

Het zijn tevens erg sociale vogeltjes, die in bomen uitgebreide gemeenschappelijke slaappleaatsen vormen.

Brilvogels zijn geboren opportunisten, die van van gunstige lokale situaties profiteren om zich snel voort te planten en zo in een tamelijk beperkt tijdsbestek een grote populatie op te bou-

Brilvogels

door Eddy De Roeck

Ganges brilvogel. Foto: P. Ramaekers

wen, vaak op kleine landoppervlakken.

Sommige soorten zijn echte eilandkolonisten, met een hoge ecologische flexibiliteit en ook een enorme mobiliteit. Op sommige eilanden neemt ook de individuele specialisatie van meerdere soorten toe. Zo hebben bijna ongewoon grote brilvogelsoorten, onafhankelijk van elkaar, niet minder dan 12 verschillende eilanden in de Pacific weten te veroveren, die er nu samen voorkomen met de oorspronkelijke eilandvormen. Een voorbeeld hiervan is het Caroline eiland.

ENKELE BEKENDE SOORTEN ...

GEELVOORHOOFD OF VANUATU BRILVOGEL (*Zosterops flavifrons*).

In verhouding tot de meeste andere, veel gehouden, brilvogels is dit een behoorlijk "grote" soort (tot 13 cm). Ze hebben een zeer brede oogring en opvallende gele onderdelen. Deze soort komt voor op de Nieuwe Hebriden en op Banks eiland. Sinds de jaren zestig worden reeds Geelvoorhoofd brilvogels in Duitsland in gevangenschap gekweekt. De broedtijd neemt zo'n 13 dagen in beslag en twee weken later vliegen de jongen uit. Na het uitvliegen worden de jongen nog gedurende enkele weken bijgevoerd. De snavel en vooral de binnensnavel van de jongen is diep geel gekleurd, een duidelijk signaal tijdens het bedelen om voedsel.

JAPANESE BRILVOGEL (*Zosterops japonicus*).

De Japanse brilvogel is eveneens een levendig en sociaal vogeltje, met groene tot donkere, bruingroene bovendelen en minder geel in het verenkleed, een grijzere buik en borstdelen, bruinige onderstaart, een grote, witte oogring en gele kin en bovenborst. Het onderstaartdek is meer oranjegeel gekleurd. Van de Japanse brilvogel kennen we verschillende ondersoorten. Er zijn populaties in Japan, Hokkaido, het Riu-kiu eiland, Taiwan, China tot de regio Chensi, Hunan en het noorden van Indochina en zelfs de berggebieden van het zuiden en oosten van Birma tot op 2500 meter hoogte. In Japan en China wordt deze soort veel als kooivogel gehouden, vooral om de zang. Op Hawaii werden ze geïntroduceerd.

ROODFLANK BRILVOGEL (*Zosterops erythropleurus*).

Een prachtig gekleurde brilvogel is de Roodflank, met een zuiver gele kin en keel. Deze soort komt oorspronkelijk voor in het zuiden en centrum van Ussurië, de Amoer-regio en Mandsjoerije. Ze broeden onder andere in de weidebosjes langs de Amoer. Roodflankjes zijn trekvogels, die in de win-

ter soms tot in zuidoost-Azië trekken en hierbij vaak gebieden als Birma, Thailand of het zuiden van China aandoen.

GANGES OF INDISCHE BRILVOGEL (*Zosterops palpebrosus*).

Op z'n minst één der bekendste en meest gehouden soorten is de Ganges brilvogel, waarvan we meerdere ondersoorten met grijze onderdelen en meerdere rassen met gele onderdelen onderscheiden.

Vele ondersoorten komen voor in grote delen van zuidoost-Afghanistan, Voor-Indië, Indië, zuidwest-China, Sri Lanka, Andaman eilanden, Nicobaren eiland, Sumatra, westelijk Borneo, Java, Bali, eilanden Sumbawa en Flores en meerdere eilanden tussen Sumatra en Borneo. Ook komen ze voor op Malakka en de Soenda's.

Net als onze spreeuwen vormen ze uitgebreide voedselvluchten en grote zwermen. Er werd al eens vastgesteld bij deze soort, dat tijdens het "huwelijksceremonieel" in de pré-broedfase de mannetjes een huwelijksgeschenk overhandigden aan de vrouwtjes, zelfs tijdens het aflossen. Het Ganges brilvogeltje is een zeer sociale vogel, die erg beweeglijk en soms luidruch-

Japanse brilvogel

Brilvogels

tig is. Hierdoor mogen ze nooit alleen worden gehouden, maar liefst koppelsgewijs of in kleine groepjes van meerdere paren. Ook hebben ze veel vliegruimte nodig. Omdat ze zelden op de grond fourageren dient de voerbak verhoogd te worden opgesteld.

Het grootste deel van het jaar mag deze soort buiten in de tuinvolière, maar een aantal soorten is niet winterhard en kan niet tegen koude.

In een grote ruimte kunnen meerdere koppels samen gehouden worden, in een kleinere volière liefst niet meer dan één koppel. Wel mogen ze samen met andere kleine vogelsoorten worden gehouden. Wanneer we ze willen kweken (en hopelijk is dat toch de hoofdbedoeling van u, nietwaar lezer?) zetten we het kweekkoppel liefst apart, want brilvogels kunnen bijzonder agressief zijn.

Een vaak te observeren fenomeen tijdens de broedperiode is het elkaar poetsen, wat ongetwijfeld de paartband tussen beide partners extra verstevigt en anderzijds binnen de groep ook een kalmerend effect heeft.

Het aantal jongen per nest bedraagt bij deze soort doorgaans 3. De eieren worden slechts 10 tot 11 dagen gebreed.

Een aantal sterkwekers is er al in geslaagd, deze vogeltjes in de tuin te laten kweken en volledig in vrijheid de jongen te laten verzorgen door de ouders, mits enige bijvoeding geschiedt (Steinigeweg 1987). In de vrije natuur bestaat een gemiddeld legsel uit 2 tot 4 eieren, meestal 3. Het nest bevindt zich in een lage boom of struik, tot op 6 meter hoogte. Het broeden neemt slechts 10 tot 11 dagen in beslag, de nestelingsduur niet meer dan 13 dagen. Ze leven in een scala aan biotopen, zoals bossen, struiken, mangrovewouden, plantages en tuinen en soms in gebergten tot op 2300 meter hoogte. Meestal leven ze in behoorlijke zwermen.

Qua signalement is een doorsnee Ganges brilvogel ongeveer 10 centimeter, met groengele bovendelen en kop, grote brede oogring, grijze buikdelen (soms geel), gele kin en keel en een vrij rechte, donkere staart.

Deze Ganges- of Indische brilvogel wordt ook wel eens Oriëntale brilvogel genoemd, vanwege zijn enorme verspreidingsgebied in grote delen van de oriëntale regio.

De bergondersoort die op Java en Sumatra voorkomt is ongeveer 11 cm lang, met groene kruin en bovendelen, zwarte armpennen en staart, een groene stuit en een brede, witte bril; voorhoofd en onderdelen zijn geel.

De laaglandvogels hebben bruingroene vleugels en bovendelen, een groene kop en gele onderdelen en kin, met eveneens zwarte armpennen en staart. De flanken zijn blauwachtig wit. Deze vorm vinden we in het westen van Java, Borneo en Sumatra. Op de eilanden Sumatra, Java en Bali zijn ze in de laaglanden nog algemeen. Ook in de heuvels komen ze voor, tot op ongeveer 1400 meter hoogte. De soort is schaars op Borneo, waar hij voorkomt langs de kust en de mangrovellijn. Op genoemde eilanden worden ook primaire en secundaire woudvegetaties bezocht. Vaak fourageren ze in hoge boomkruinen.

EVERETTS BRILVOGEL (*Zosterops everetti*).

De Everetts brilvogel lijkt op de laaglandvorm van de Oriëntale brilvogel oftewel *Zosterops palpebrosus*, maar heeft een bredere gele borstband met donkergrijze flanken, een donkergroene staart en gele broekveertjes. Het voorhoofd is geelachtig.

Deze submontane brilvogel leeft op de Filipijnen, Maleisië en Borneo. Ook in de bergen van Borneo is hij vertegenwoordigd.

Vrij lokaal en algemeen verspreid tot op 1700 meter hoogte. Wordt ook wel eens waargenomen op Thailand, de Sulu eilanden, Cebu en elders.

BERG BRILVOGEL (*Zosterops montanus*).

Deze ongeveer 11 centimeter lange bergvorm heeft grijze of witte buikdelen, is bovenaan olijfgroen en donkerder in de vleugelstreek en staart; hij heeft een gele keel, bruinachtige flanken, een gele onderstaart, een zwarte bovenstaart. De "bril" is zuiver wit.

Deze prachtige bergvorm bezoekt de eilandgebergten tot op 2200 - 3100 meter en af en toe de valleien beneden de 1000 meter. We moeten ze vooral zoeken op de Filipijnen, Sumatra, Java, Bali, Sulawesi, de Molukken en de kleine Soenda's.

Meestal fouragerend in de hoge boomkruinen, in beperkte groepjes. Deze soort is hoofdzakelijk insectene-ter.

KAAPSE BRILVOGEL (*Zosterops pallidus*).

Zoals u uit de naam al kunt afleiden, zijn we bij deze soort in de Afrotropische regio beland. Deze ongeveer 12 cm lange soort heeft olijfgroene bovendelen en een gele kinband; de kop, flanken en hals zijn eveneens olijfgroen.

Afhankelijk van de geografische spreiding en de ondersoort is de buiktekening wit of isabel grijs, geel of zelfs geelbruin.

De nominaatvorm *Z.p.pallidus* heeft een felgele buik, de *Z.p.capensis* heeft een grauwgrijze en de *Z.p.virens* een geelgroene; deze laatste werd vroeger als een aparte soort beschouwd.

Kaapse brilvogel

Kaapse brilvogels leven in de Zuidafrikaanse Kaapstreek tot midden zuidwest-Afrika, zuidoost Botswana, Noord-Transvaal en Mozambique, waar ze in bosjes, langs rivieroeveren en op nectardragende planten fourageren. Zowel nectar als insecten worden ijverig gezocht.

Deze soort is bijzonder agressief in de broedperiode tegenover andere soorten; opletten dus!

AFRIKAANSE OF SENEGALESE BRILVOGEL (*Zosterops senegalensis*).

Bekender is de kleine, Senegalese brilvogel, een diertje van slechts 10 cm, dat we kennen in meerdere ondersoorten en in een enorm uitgestrekt verspreidingsgebied: Senegal, Sierra Leone, Soedan, Ethiopië, Oeganda, Kameroen, Gabon, en zelfs in de hooglanden van westelijk Kenia, noordoost Tanzania, Zambia, noord-Botswana, Mozambique, Malawi, noordoost en oost Zaire, zuidwest Tanzania, Rhodesië, Transvaal, Zoesloeland, zuid Zaire, Angola, tot zelfs delen van noordelijk en zuidwestelijk Afrika.

De ondersoort *Z.s.jacksoni* werd soms als een aparte soort beschouwd.

Reeds begin deze eeuw werden met de Senegalese brilvogel broedpogingen ondernomen.

Het is tevens een melodieuze zanger, die in de jaren dertig ook al in de Berlijnse Zoo werd gehouden.

DE ZOSTEROPS LATERALIS-GROEP.

In grote delen van Australië vinden we de bekende *Zosterops lateralis*, soms Grijsrug brilvogel genoemd. In

Brilvogels

andere streken wordt hij ook de Zilveroog genoemd. Deze soort, die voorkomt in talrijke geografische rassen, is zeer verschillend qua kleur en grootte, naargelang de geografie van de vorm.

De **Zosterops l.chlorocephala** is ongeveer 12 cm, heeft een lichtgroene kop, die soms grijsgroen kan zijn, een grijze rug, groengele vleugels met bruine delen, een groene staartbasis, een geelgroene keel; de onderdelen zijn witgrijs, maar witter dan bij de andere ondersoorten.

Deze binnenlandsvorm vinden we terug op Capricorn, Bunker eilanden, in het oosten van Australië en Tasmanië en tevens op enkele eilanden in het oosten van Fuji; tevens is het een nieuwe soort op Nieuw-Zeeland.

In het binnenland vinden we bij deze vorm geen bruine flankkleur, maar een witte tot witgrijze flank. De rug en onderdelen zijn donkergrijs.

De **Z.l.lateralis** heeft een zeer brede, witte oogring, met een zwart gedeelte rond het oogwit, een witgrijze, soms iets geelachtige keel, lichtgroene borst en witte buik, donkeroranje flanken, een donkere rug met groenbruine vleugels. De kop is donkergroen, de rug en onderdelen zijn grijs, de keel is wit, de vleugels zijn groen of geelgroen, de staart is donker. Deze vorm wordt ook de Tasmaanse grijsborst genoemd.

De nominaat leeft in Victoria, het oosten van N.S.-Wales, zuidoost Queensland en zelfs in Nieuw-Zeeland. Voorts komen ze ook voor in het oosten van Australië (Adelaide) en in het zuiden (tot Caloundra in Queensland). Hier leven ze dan voornamelijk als niet-broedvogel.

Z.l.familiaris lijkt veel op de chlorocephala, maar is witter op de vleugelvleugels, heeft licht oranje flanken en een donkerder staarttekening. Ze komen voor in het noorden van N.S.-Wales.

Z.l.gouldii is veel groener, de staart is vanaf de basis voor de helft groen gekleurd, er is geen grijze rug aanwezig; ze hebben een witte borst, een gele onderstaart en een gele kin. De rugdelen zijn groen, de vleugeltekening is donkerder, evenals de staart, de keel is geelgroen; ze hebben een brede, witte oogring.

Deze ssp. vinden we in zuidwest Australië, waar hij ook Westelijke Zilveroog wordt genoemd. We vinden hem ook langs heidevegetaties aan de kust en in de ondergroei van wouden. Van de *Zosterops lateralis* kennen we, verspreid over grote delen van Australië, Tasmanië, Nieuw-Zeeland, Nieuwe Hebriden en zelfs op Fuji en Nieuw-Caledonië nog minstens 10 andere ondersoorten.

KWEEK EN VERZORGING VAN BRILVOGELS IN GEVANGENSCHAP.

Brilvogeltjes zijn mooie, levendige, sociale vogeltjes, die veel worden gehouden door volièrehouders.

Vanwege hun levendigheid, hun uitgebreide vliegvermogen en enorme mobiliteit, dienen ze van een ruime, liefst goed beplante, volière of kooi te worden voorzien. De volière dient dan liefst zo natuurlijk mogelijk te worden aangelegd, met veel dichte struiken, kruipende en slingerende planten, bamboe, grassen en vezelachtige planten. Een ideale beplanting kan bestaan uit een reeks groenblijvende

en bladverliezende boompjes en struiken, enkele bamboes en enkele verwilderende soorten als klimop, grassen, wingerd, duizendknoop, bruidssluier en enkele dichte, lage coniferen. Op de bodem kan een dikke strooisellaag van bladeren, turf, takjes en mulch worden voorzien, rijk aan insecten voor de grondfouragerende soorten.

Qua voedselkeuze is de Brilvogel een nectar- en insecteneter. Daarmee dient dus rekening te worden gehouden, willen we onze vrienden zo gezond mogelijk houden en voeren. Een goed insectenvoer op basis van honing, nectardrink, en dagelijks voorzien van vers fruit, zoete vruchten, druiven en peer, een mandarijn, en goed gemengd met levende insecten als fruitvliegjes, jonge meelwormen, mierepoppen en larven.

Bij het grootbrengen van de jongen wordt voornamelijk levend insectenvoer verstrekt, eveneens voorzien van wat fruit, wanneer de jongen al kunnen vliegen. Ook kunnen wat eivoer, wijndruiven, druiven, doorsneden meelwormen en vliegmaden of wasmotlarven worden verstrekt tijdens de opkweek.

Het verschaffen van zowel hangende nectarbuisjes (ook gebruikt voor kolibri's) als van een verhoogde voederplaats kan gecombineerd worden met een losse voederplaats op of juist boven de grond, afhankelijk van de soort(en), die men wenst te houden. Niet alle soorten zoeken hun voedsel op een hoge plaats.

Tevens is het zo, dat de Roodflank brilvogel veel meer op insectenvoeding is aangewezen dan de overige soorten.

voedsel

De

Brilvogels

Als broedgelegenheid kunnen we een nestkastje of een slaapnest van prachtvinken gebruiken. Het nest is een klein, napvormig bouwsel, waaraan door beide vogels wordt gewerkt; het bestaat uit meerdere materialen zoals draden, vezels, halmen en andere plantaardige materialen, maar vaak worden ook watten in het nest verwerkt.

De broedtijd ligt bij deze vogeltjes bijzonder laag: vrijwel de kortste periode van alle vogels op aarde. Gemiddeld neemt deze niet meer dan 10 - 11 dagen in beslag. Ook de nestperiode is bijzonder kort: minder dan twee weken.

Het brillettje rond de ogen wordt bij de juveniele vogels pas op zekere leeftijd, wanneer ze al enige tijd kunnen vliegen en meer ervaren zijn geworden, gevormd en uitgekleurd.

Tot slot hebben we nog een triest verhaal over brilvogels voor u, lezer. Van de ruim 60 soorten *Zosterops*, waarover dit artikel in hoofdzaak gaat, worden niet minder dan 14 soorten met uitsterven bedreigd. Bijna evenveel soorten zijn heuse risicosoorten, die hetzelfde droevige lot kunnen ondergaan, als wij als vogelvrienden niets ondernemen om daaraan hulp te bieden.

In totaal gaat het hierbij om 8 bedreigde soorten uit Afrika en verwante gebieden (enkele uit Kenia, Tanzania, de Comoren, Seychellen, Mauritius, Guinea); 3 soorten uit Australië (*Z. tephroleurus*, *Z. tenuirostris* en *Z. albogularis*); 1 soort van de Solomon eilanden, 1 van de Mariana eilanden (VS), 1 uit Micronesië en nog 1 soort uit westelijk Samoa (Samoa brilvogel).

De meeste soorten worden bedreigd door biotoop- en woudvernietiging, ook door verstoring, of zelfs door het invoeren van ratten en andere gevaarlijke predatoren op eilanden waar deze dieren nooit leefden en waar de brilvogelpopulatie bijzonder kwetsbaar is.

Voorts worden ook 3 soorten *Speleorops*, 1 *Rukiasoort*, 1 *Cleptornis* en 1 *Madangasoort* eveneens sterk in hun voortbestaan bedreigd.

Een bekend verhaal, eventjes kort ter illustratie, over een bedreigde brilvogelsoort, is dat van de bekende Witkeel brilvogel, *Zosterops albogularis*, de grootste brilvogel, die in de loop der tijd is geëvolueerd door zijn geïsoleerde voorkomen op het Australische Norfolk eiland en daardoor bijzonder groot is uitgegroeid. Het is ook de enige solitair levende soort, die reeds in de jaren zestig op uitsterven stond. De jongste decennia wer-

den minder dan 20 individuen van dit vogeltje in het wild gezien. Een klein aantal (het preciese aantal is onbekend) leeft nu nog in het zuiden van het eiland. De invoer van ratten en andere predatoren op het eiland en het voorkomen van niet-inheemse, exotische flora en vegetaties, vormen de grootste gevaren voor de Witkeel brilvogel.

Eveneens op dit eiland leeft de *Zosterops lateralis*, een kolonist, die in recente tijden het eiland heeft weten te veroveren.

Nog een trieste noot ... de jongste honderd jaar stierven 3 soorten brilvogels volledig uit: *Zosterops semiflava* (Seychellen; eind vorige eeuw), *Zosterops everetti everetti* kwam voor op de Filipijnen en Cebu eiland en stierf er in 1906 uit (toen laatste exemplaar gezien), *Zosterops strenua*, die op het Oostaustralische Lord Howe eiland leefde, verdween begin deze eeuw uit dit gebied.

Ik hoop, beste lezer, dat ik met dit uitgebreide verhaal over een bijzonder interessante en prachtige vogelfamilie, deze der *Zosterops*, een tipje van de sluier heb opgelicht over de ecologie en de levenswijze van onze geliefde en veel gehouden brilvogeltjes ...

Wat lezers schrijven

Een blijde gebeurtenis in onze kanariekeek

Op 1 april ging de heer Bakker uit Hoogkarspel met vakantie. Zoals gewoonlijk verzorgde ondergetekende zijn kanaries. Alles stond netjes op papier betreffende het uitkomen en het ringen. Daar ik persoonlijk nogal secuur ben en echt achter mijn hobby sta, verliep alles naar wens. Binnen twee weken had ik 3 nestjes van 4 geringd en die kwamen goed in de veren.

Maar nu komt het! Op 13 april hoorde ik een geluidje in een ander nest en bij controle was er een jong uit. De dag erna was ik weer vroeg bij de vogels. Eerst hield ik weer controle en er waren weer 2 jongen. Maar in het nestje was meer waar te nemen. Er lag namelijk een groot ei in, dat op de punt was aangepikt. Voorzichtig

de bewuste tweeling

nam ik het uit het nest en het verbaasde mij, dat het ei aan twee kanten puntig was. Ook de andere kant was aangepikt. Er waren twee sneltjes zichtbaar en met de hulp die nodig was wist ik twee levende vogeltjes ter wereld te brengen. Snel heb ik ze in hun nest teruggelegd.

De dag erna was ik weer vroeg op de been en trof de heer Bakker thuis. Eerst naar de vogeltweeling toe. Gelukkig leefden ze nog. Ook het vierde eitje was uit. De tweeling groeide voorspoedig, maar toch iets minder dan de andere. Met 7 dagen zijn de vogels geringd en ongeveer 3 weken later zijn ze uitgevlogen.

De heer Bakker heeft alles goed genoteerd. Of het erfelijk zal zijn, is afwachten. De tweeling (intensief geel)

wordt aangehouden, in afwachting wat er volgend jaar met eventuele kweek zal gaan gebeuren.

Verzorgger: de heer J. Bruinenberg.

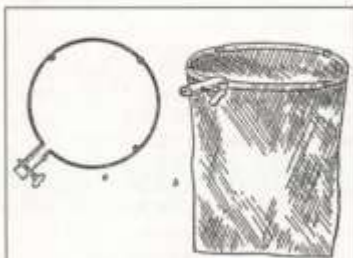
Eigenaar: de heer W. Bakker, Dahliastraat 33, 1616 EA Hoogkarspel.

Zelf kweken van levend voer

door Frans Delnad

Zoals reeds aangekondigd, volgt nu het tweede artikelje over het zelf kweken van levend voer. Deze keer zal ik het hebben over het kweken van de huiskrekels.

Om onze gevleugelde vrienden een afwisselende voeding te bieden, moeten we gebruik maken van de rijke zegeningen van de natuur. De hele zomer door, tot laat in de herfst, kunnen we op arme grond aan een bosrand en aan de randen van weilanden kleinere sprinkhanen vangen. In weiden, velden en slootkanten vinden we de groene sprinkhaan. Op zonnige, kale, heilende stukken grond zitten krekels in hun buizen.

Met een insectennet, vervaardigd uit een metalen beugel (a) en een zak van gaas (b), kunnen we weiden en bosranden afstropen en daarbij rijke buit vinden.

Wanneer in het najaar de nachten wat kouder worden, is het gedaan met de levende gaven uit de natuur. Daarom wil ik u de kweek niet onthouden van de huiskrekkel (*Gryllus domesticus*). Hoewel ze onschadelijk zijn, is het feit, dat ontsnapte krekels zich kunnen handhaven in een gebouw, aanleiding u erop te wijzen, dat de invoering van de huiskrekkel uw verantwoording is.

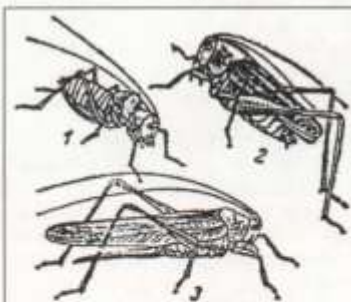
Om ook in de wintermaanden dit rijkelijk beschikbare, waardevolle voedsel voorhanden te hebben, is de kweek van de huiskrekkel van groot belang en zéér gemakkelijk.

De krekels vormen, samen met sabelsprinkhanen, een onderorde van de grote sprinkhanen. Toch bestaan er

tussen bovengenoemde grote verschillen in uiterlijk. De krekels omvatten een groep van 1200 soorten.

In Nederland is de groene sabelsprinkhaan algemeen bekend. Van de krekels vinden we buiten de bos- en de veldkrekkel. De huiskrekkel, waarover dit artikel tenslotte gaat, verlangt veel warmte. Vandaar, dat we deze dieren vroeger tegenkwamen in bakkerijen. De kweek vereist niet veel werk en kun je verschillende jaren in stand houden. In de kweek zijn verschillende gedaanten aanwezig, dat wil zeggen, dat de larve via een serie vervellingen (ongeveer tien) het volwassen stadium (imago) bereikt. Larven en imago hebben eenzelfde levenswijze. Eieren worden afgezet in het substraat (turfmolm). Ze komen na 14 dagen uit. Na 8 weken zijn de dieren volwassen en geslachtsrijp.

Ontsnapte krekels richten geen schade aan, noch in de volière, waar ze juist oud voedsel en uitwerpselen opvreten, noch in huis of schuur. Meestal zoeken ze na ontsnapping de buizen van de verwarming op. Men kan ze - als men dat wil - terugvangen met behulp van glazen potten, waarin een stukje brood of fruit als aas gedaan is. Men zet de potten schuin tegen de muur, opdat de krekels er wel via de muur in kunnen, maar niet er uit, omdat ze niet tegen een glazen wand omhoog kunnen kruipen.

De inheemse sprinkhanen vangen we in de zomer en de herfst. Onze figuur toont drie verschillende soorten (1. zadelsprinkhaan, 2. wrattenbijter, 3. groene sabelsprinkhaan).

De veldkrekkel kunnen we alleen in de zomer buitmaken. De verwante huiskrekkel is daarentegen ook te kweken.

Huiskrekels kunnen gekweekt worden in aquaria of in een zelfgemaakte behuizing van hout ter grootte van 60 x 40 x 40 cm. De kweekbak dient hermetisch gesloten te zijn: jonge krekels zijn zeer klein en kunnen door de kleinste openingen ontsnappen. Ventilatiegaten moeten voorzien zijn van zeer fijnmazig gaas (gaas dat gebruikt wordt voor benzinefilters bij auto's) of nylon-vliegengaas. Beter is het, de ventilatiegaten onbereikbaar te maken, door glas te gebruiken en dat zodanig aan te brengen, dat de krekels eerst dit glas moeten oversteken om de ventilatiegaten te kunnen bereiken; er is dan geen gaas nodig. Bij gebruik van een aquarium is het voldoende, een glazen dekruit te gebruiken, die van ventilatiegaten is voorzien.

Een houten behuizing wordt gemaakt van een plaat multiplex 15 mm, goed glad en droog. De wanden worden met koudlijm gelijmd en eventueel geschroefd. De voorzijde is eventueel van een ruit te voorzien. Men maakt een gat, bijvoorbeeld ter grootte van 40 x 25 cm, voorzien van een sponning waarin een glazen ruit past, die met een lijst vastgezet wordt. Lijsten lijmen en spijkeren.

In de deksel komt een opening van ongeveer 40 x 20 cm, voorzien van een sponning, waarin een glazen ruit precies past. Ruit voorzien van een greep. In deze ruit kunnen ventilatiegaten geboord worden, die niet van gaas behoeven te worden voorzien, als men de volgende constructie aanbrengt: binnenwaarts van de opening

waar de glazen ruit in past maakt men van plexiglas opstaande randen, die verhinderen, dat de dieren bij deze opening kunnen komen.

Het is echter ook mogelijk, een gedeelte van het vaste deksel scharnierend te maken. De moeilijkheid is echter, het draaiend gedeelte goed te laten sluiten, tenzij men de gehele bovenrand aan de binnenzijde van stroken glas voorziet. Buitenzijde van de kist vernissen; de binnenzijde behandelen met epoxyharsverf (wit) of strijkbare plastic. Een op deze wijze gebouwde kist is praktisch onbeperkt houdbaar.

Voor verwarming gebruikt men twee 60 Watt lampen, die men aan de zij-

De bovenkant van een kweekkist.

wanden monteert en in serie schakelt: men behoeft dan niet om de haverklap lampen te vernieuwen, want lampen op halve spanning hebben een lange levensduur. Men kan op deze wijze gemakkelijk een temperatuur handhaven van 30 graden C. Bij gebruik van aquaria dient men de bak aan de buitenzijde te bekleden met tempex. Dit is vooral van belang, wanneer de verwarming uitgeschakeld wordt.

Als substraat gebruikt men een laag turfmolm (en stukken turf) van enkele centimeters dik. Eventueel de turf mengen met zand. De ruimte dient vochtig gehouden te worden. Krekels drinken condensdruppels. Krekels eten alles: sla, wortels, fruit, zemelen en droog brood. Men dient echter op te passen, dat er geen grote vochtigheid heerst als men dit gevarieerde voedsel aanbiedt, in verband met het optreden van schimmels.

Zéér goede resultaten heeft men als men voedert met gemalen rattepijp (geperste voederkorrels voor ratten, muizen, hamsters en konijnen, 16 mm, merk Muracon, bij de dierenhan-

del verkrijgbaar). De gemalen rattepijp mengen met gistocal (1:1). Dit voedsel aanbieden in een schaalte, dit om schimmelvorming op de bodem te voorkomen.

Om de dieren te vangen, leggen we bamboebuisjes, eenzijdig gesloten, in de kweekkist. De dieren kruipen in de buisjes. Men behoeft ze slechts leeg te schudden, bijvoorbeeld in een 2 liter inmaakpot, waarna men de dieren kan sorteren op grootte. Om tere dieren niet te beschadigen, kan men pincetten maken van blad(veren)staal van een breedte van 2 mm en een dikte van 0,2 mm. Twee stukken van 10-12 cm aan elkaar solderen. Dergelijke pincetten zijn ook te gebruiken bij het sorteren van bijv. *Drosophila*'s (bananevliegjes) in plaats van pense-len.

In plaats van bamboebuisen kan men ook melkflesjes in de kweekkist leggen. Melkflessen direct rechtop zetten; de krekels kunnen er dan niet meer uit.

Veel succes!

Geen treurende **Goudvink** meer

Van de heer Termeer uit Bemmelen ontvingen wij de volgende tip:

Het is intussen een bekend verschijnsel, dat na het overlijden van één van de partners van een koppel Goudvinken, het overgebleven exemplaar gaat treuren en meestal korte tijd daarna ook het leven laat.

Het kan echter best moeilijk zijn, in zo'n geval onmiddellijk een nieuwe partner ter beschikking te hebben. Uit ervaringen van diverse kwekers is inmiddels gebleken, dat het goed mogelijk is, als vervangende "partner" een Huismus of een Vink te gebruiken. Belangrijk daarbij is, dat de vervangende partner niet van hetzelfde geslacht is als de Goudvink, om vechtpartijen te voorkomen.

Natuurlijk willen we hiermee niet het kweken van bastaarden propageren.

Maar als tijdelijke noodoplossing is deze tip ons inziens zeer bruikbaar.

EIEREN VAN ZELDZAME NEUSHOORN IN DICHTGEMETSSELDE BOOM.

Een trotse melding van Vogelpark Avifauna.

In Vogelpark Avifauna in Alphen aan den Rijn hebben zeldzame Panay neushoornvogels van de Filipijnen met succes een legsel van vijf eieren uitgebroed. Op dinsdag 23 mei 1995 braken twee jongen door de hen omringende eierschaal heen, zo vertelde vogelverzorger Hans van der Sluis van het Vogelpark. "Meer dan een maand geleden is het vrouwtje in de Martinushal in een kunstmatige nestholte gegaan en vanmiddag hebben we heel even voorzichtig gekeken of het al zover was. We wachten nu op het uitkomen van de resterende drie eieren".

Neushoornvogels doen op een merkwaardige manier aan hun voortplanting. Het wijfje laat zich door het mannetje in een boomholte inmetzelen. Met klei en uitwerpselen maken zij de opening zo klein mogelijk. Vanaf dat moment voert het mannetje het wijfje en later ook de jongen, tot zij groot genoeg zijn om uit te vliegen.

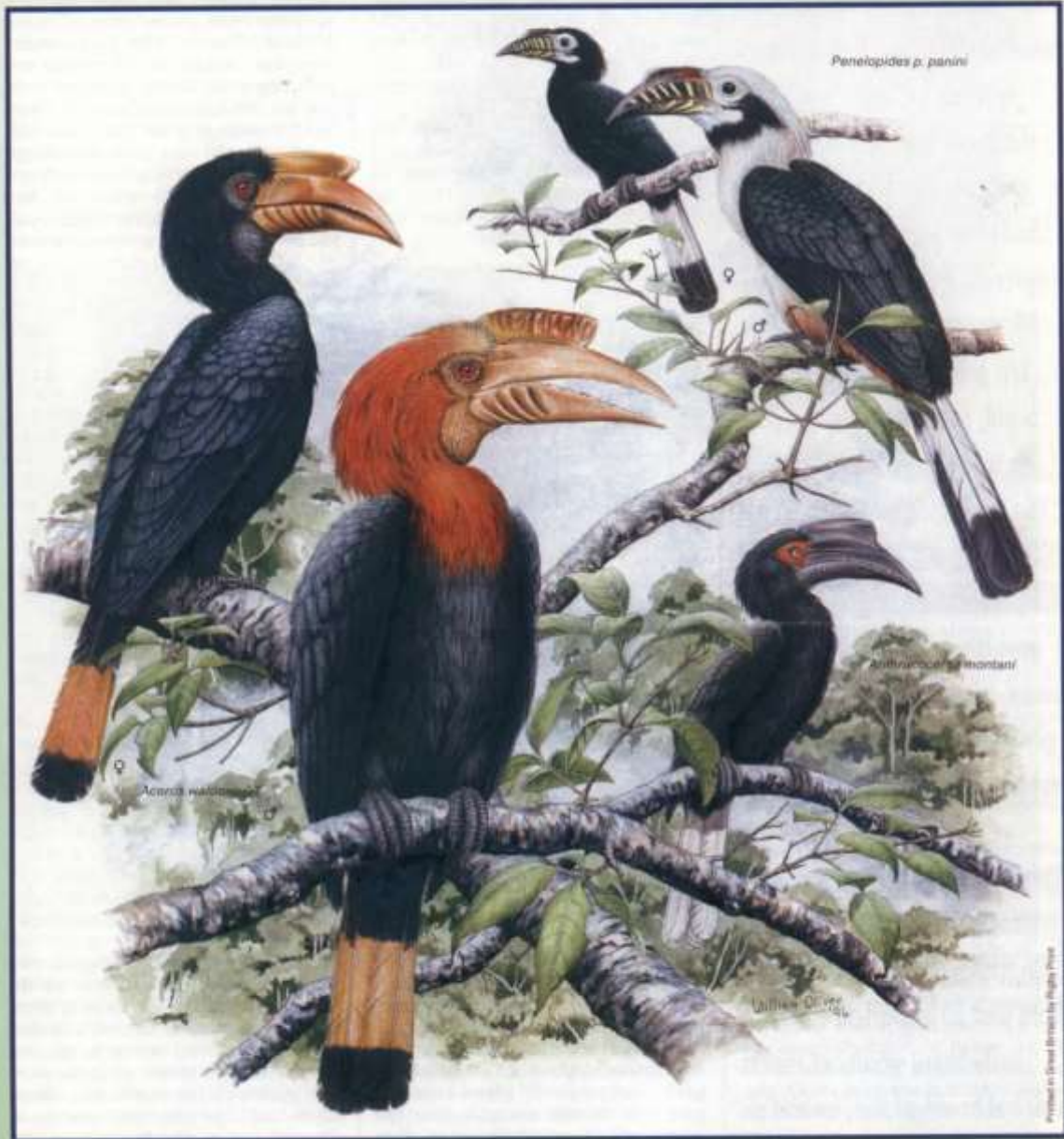
Hans van der Sluis: "Voordat het zover is, zijn we meer dan 100 dagen verder. Het vrouwtje hakt de nestholte open en ineens zijn er in plaats van één, zeven neushoornvogels in de kooi. Voorlopig krijgt het mannetje het heel druk met het voeren van vrouwtje en jongen. We moeten heel voorzichtig zijn, want als we in de buurt komen, wordt het mannetje heel agressief. Tegen mij doet hij nóg

agressiever dan tegen de toevallige bezoekers die langs de kooi lopen. Om de jongen met succes groot te brengen, voert het mannetje ze met meelwormen, keverlarven en kleine stukjes vlees en ... als ze wat groter zijn, geven we ook muizen".

Niet alleen doet Avifauna er alles aan om in het park neushoornvogels tot voortplanting te brengen, ook in de Filipijnen sponsort Avifauna projecten om de Filipijnse neushoornvogels beter te beschermen. Jacht en vernietiging van de tropische regenwouden zorgen ervoor, dat de neushoornvogels steeds zeldzamer worden. Alleen als men ertoe overgaat de woongebieden van de neushoornvogels te beschermen, krijgen de Filipijnse neushoornvogels een kans om te overleven. Avifauna sponsort projec-

ten op de Filipijnen die tot doel hebben om de lokale autoriteiten ertoe te bewegen, de leefgebieden uit te laten roepen tot nationale parken. Voor het te laat is wil deze organisatie (EIA) precies in kaart brengen, welke soorten neushoornvogels er zijn in de Filipijnen en tellen, hoeveel er van elke soort in leven zijn. Tijdens een van de door Avifauna gesponsorde expedities lukte het, om van één soort neushoornvogels 30 exemplaren te zien. En dat, terwijl er deze eeuw nog maar één vogel van was gezien! Het geld wordt bovendien gebruikt om posters te maken, die de plaatselijke bevolking uitleggen, hoe uniek hun grootgeneusde landgenoten zijn en dat ze er trots en voorzichtig mee zouden moeten zijn.

ENVOGEL MET SUCCES UITGEBROED

Prepared in Great Britain by Philip Price

Het transporteren van vogels

Jaarlijks veranderen er vele duizenden vogels van eigenaar. Daardoor komen deze vogels onvermijdelijk in een transportkooi te zitten, of, erger nog, in zo maar een kooi, die daar totaal niet voor geschikt is. En hierin schuilen nu juist de verschillende gevaren, die deze vogels mogelijk noodlottig kunnen worden. Een gebroken vleugel bijvoorbeeld, doordat de vleugel door de tralies heen komt te zitten; één verkeerde beweging en het is gebeurd. Of een gebroken poot, meestal de ringpoot, die ergens tussen klem geraakt. Ook snavel- en voorhoofdbeschadigingen komen veel voor. Of andere toestanden, waar ik later nog op terugkom. Vanuit die bezorgdheid zou ik de goedwillende vogelliefhebber op een aantal punten willen wijzen. Want juist dit onderdeel van onze liefhebberij wordt het vaakst over het hoofd gezien, en niet alleen door beginners, zoals ik vaak zie.

Wanneer men op een vogelbeurs eens goed rondkijkt, ziet men toch vaak vervoerskooien, die daar helemaal niet voor geschikt zijn. Gelukkig stel ik vast, dat daar in de loop van de jaren al veel verbetering in is opgetreden. Dat is bemoedigend. Toch hoop ik door middel van dit artikelje toch nog een duwtje in de goede richting te kunnen geven. Helaas is het niet zo, dat er één, zeg maar "universele" transportkooi zou kunnen bestaan. Het gaat immers om de meest uiteenlopende soorten vogels, van heel klein tot soms zeer groot.

het gevolg, zelfs nog enkele dagen na het gebeure. Bepaalde vogelsoorten zijn veel gevoeliger voor stress dan andere.

Waarom moet nu een "veilige" transportkooi voldoen? Om te beginnen moet men weten, dat de meeste vogels het beste alleen geplaatst kunnen worden tijdens het vervoer. Vooral bij parkieten is dit het geval. Het komt voor, dat een goed kweekkoppel, dat jarenlang bij elkaar heeft gezeten, eenmaal bij elkaar in een transportkooi geplaatst, wordt overvallen door allerlei angstgevoelens en

Het is om te beginnen van groot belang, dat u weet, dat bij vogels, die uit hun vertrouwde omgeving worden weggenomen, zeker stresstoestanden kunnen ontstaan, als wij niet met de meeste zorg met ze omgaan. Dit geldt overigens niet alleen voor vogels: ieder levend wezen is daar gevoelig voor. De medische wetenschap heeft ons al op de hoogte gesteld van de nare gevolgen, die hierdoor kunnen ontstaan. Niet zelden is de dood

daarom van zich af gaat bijten, met soms ernstige verwondingen bij de partner als gevolg. Ook bij andere soorten, waar we dit bijtprobleem niet kennen, dient men ervoor te zorgen, dat er zeker niet teveel bij elkaar worden geplaatst. Dit maakt hen alleen maar angstiger en het gevolg is meestal, dat ze opeengehoopt in de kist gaan zitten. De kans is dan erg groot, dat sommige, door teveel warmte-ontwikkeling, ademnood zul-

len krijgen. Dat daardoor slachtoffers vallen, kan toch nooit uw bedoeling zijn!

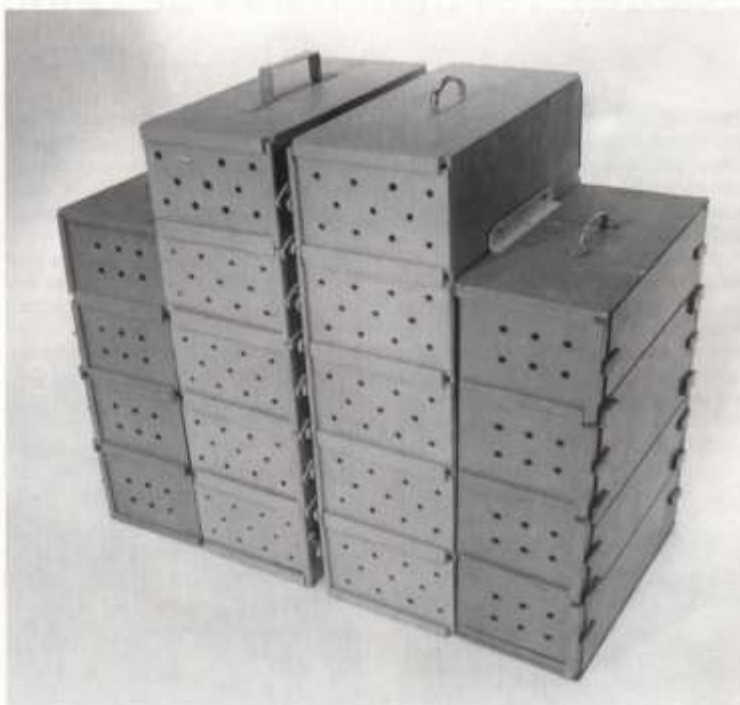
Een transportkooi, voor welke vogelsoort ook, kan het beste volledig donker afgesloten worden, natuurlijk met de nodige luchtopeningen. In het donker zal een vogel zich rustiger en beter beschermd voelen dan wanneer hij in het licht van dichtbij kan worden bekeken. Voor een kanarie zou dit overigens minder erg zijn dan voor sommige andere vogels. Wanneer u een vogel aanschaft, heeft u hem tevoren al uitgebreid kunnen bekijken, zodat het zichtbaar zijn in de vervoerskooi overbodig is. Rust is belangrijk.

De afmetingen van de kist zijn afhankelijk van de grootte van de vogel(s). De hoogte kan redelijk beperkt blijven; het is voldoende, wanneer de vogel zijn normale houding kan aannemen. Vooral bij kwartels, duiven en lijsterachtigen, maar ook bij tientallen andere soorten, zal dit de kopbeschadigingen beperken.

Een schuifdeur is zeer praktisch, want deze kan men precies zover openen als nodig is, waardoor de kans op ontsnappen wordt beperkt. Daarnaast is het praktisch, dat een transportkooi volledig kan worden geopend, waardoor het onderhoud wordt vergemakkelijkt.

Als bodembedekking gebruiken we altijd een nieuw stuk zacht karton of een op maat gesneden krant, zodat na het transport de zaak probleemloos kan worden verwijderd en vernieuwd. Deze kleine moeite maakt de kans aanzienlijk kleiner op besmetting door een voorganger, die mogelijk drager was van de een of andere ziekte. Denken we bijvoorbeeld alleen maar eens aan wormbesmetting. Voorkomen is beter dan genezen.

Vervoer per auto kan het beste gebeuren op de achterbank, of het nu winter is of zomer. Niet in de kofferbak, want vaak dringen daar allerlei schadelijke gassen binnen. Laat de vogels ook niet achter in een volledig gesloten en slecht geventileerde auto, ook al is dit maar van korte duur. Er kunnen zich altijd onvoorziene omstandigheden voordoen, waardoor het verblijf in de auto veel langer gaat duren, met alle nare gevolgen vandien. Ik vermeld dit, omdat mij hiervan een aantal gevallen bekend is, ook van zogenaamde "kwekers met ervaring". Het transport van de vogel vormt de meest kritische periode in zijn bestaan. U moet dus voldoende maatregelen nemen om ervoor te zorgen,

dat deze kritieke periode zo goed mogelijk wordt doorstaan. Bij de aanschaf van de vogel heeft u gedroomd van een nieuw begin, u heeft toekomstbeelden gezien van kwalitatief goede nakomelingen. Wilt u deze dromen bewaarheid doen worden, dan moet u de vogel op een optimale manier vervoeren. Een echte vogelliefhebber is geen moeite te veel, hij heeft er alles voor over.

Bij de foto's:

Foto 1 geeft een beeld van drie vogeltransportkooien, die door een doehet-zelver met wat gereedschap goed zelf te maken zijn.

De eerste transportkooi in beeld heeft een hoogte van 18 cm, de breedte is 23 cm en de lengte 40 cm. De schuifdeur is 14 x 23 cm.

Dit kan men wel een "klassieke" uitvoering noemen. Toch wordt dit een heel gedoe, wanneer er meerdere vogels vervoerd moeten worden in telkens aparte kooien.

De tweede in beeld is een meervoudige transportkooi; deze heeft een hoogte van 47 cm, de breedte is 16 cm en de lengte 32 cm.

De derde, meervoudige transportkooi in beeld heeft als hoogte 60 cm, als breedte 18 cm en als lengte 37 cm. Hieraan kunt u zien, hoe u met een minimum aan ruimte negen vogels te-

gelijk apart kunt vervoeren.

Foto 2 laat zien, dat door middel van een aluminium winkelhaakje twee transportkooien aan elkaar kunnen worden gehaakt. Door één persoon kunnen zo achttien vogels tegelijk worden verplaatst. Het gebruikte materiaal is triplex van 5 mm dikte. Met lijm en fijne dunne spijkertjes zit alles toch stevig in elkaar. Het gewicht is amper 2,5 kg en voor de grotere 3,5 kg. Daar komt nog bij, dat elk schuifdeurtje twee keer beveiligd is tegen ongewild opengaan.

Volgens mij spreken de foto's duidelijk voor zich, zodat ik niet tot in details alles verder moet omschrijven.

Deze transportkooien worden door mij overigens ook nog voor iets heel anders gebruikt. Wanneer ik meerdere vogels moet controleren of sorteren, zoals bijvoorbeeld mijn Halsbandparkieten, dan heb ik deze kooien echt wel nodig. In eerste instantie had ik ze daar eigenlijk voor gemaakt. Dit artikel heb ik geschreven, om u, als vogelliefhebber, te helpen bij dit onderdeel. Ik hoop echter vooral, dat vele vogels er in alle opzichten wel bij varen (of moet ik zeggen: wel bij vliegen?).

Tekst en foto's:
André Bruggeman.

Nieuwe resultaten met de Leloog Vliegenvanger (*Platysteira peltata*)

Zoals beloofd in het maartnummer van Onze Vogels in het jaar 1994 (pag. 131), doe ik u bij deze mijn belofte gestand.

Hoewel de jongen waren geboren in april 1993, heb ik ze tot januari 1994 bij de oudervogels gelaten. Totdat de ouders elkaar weer gingen voeren. Op een vrijdagmorgen plaatste ik de jongen in een ander verblijf en prompt, drie dagen later, zat de pop op het nestje. Zo'n snelle ontwikkeling had ik niet verwacht, maar exact op mijn verjaardag, in de eerste week van februari, ontdekte ik vier halve eierschaaltjes op de bodem van de voliëre. Het broedsel verliep voorspoedig en resulteerde in het tweede stel jonge vliegenvangers.

Toen ik deze na verloop van tijd apart had gezet, kreeg het nestje weer een goede opknapbeurt van het ouderpaartje. Ik vond het nestje na die renovatie wel erg hoog opgebouwd, maar, dacht ik, dan zit het popje ook wel wat dieper en vaster bij een eventueel volgend broedsel. Ook nu weer kwamen er vrij vlot eitjes en jongen, edoch, de tiende dag ontdekte ik tot mijn grote schrik, dat het nestje een soort toren van Pisa leek en gevaarlijk scheef hing. Hoewel nauwelijks zichtbaar, ziet u op foto 1, precies in het midden, de pop op het nestje zitten. Toen ik zag, dat het fout zou gaan, besloot ik drie dingen te doen. Ik moest een tak in vorkmodel tegen het nestje plaatsen om omvallen te voorkomen, dan snel de jongen ringen en even snel een foto van de jongen ma-

ken. Door alles goed voor te bereiden is het allemaal goed en zeer vlot verlopen. Het touwnestje, wat u ziet op foto 2, is niet het geboortenestje, maar slechts gebruikt voor het maken van de foto.

Zodoende zijn er in 1994 dus vier jongen grootgebracht en hoewel er helaas, door diverse omstandigheden,

toch nog twee verloren zijn gegaan, ben ik zeer tevreden met zo'n resultaat.

Dit schrijvende eind mei 1995, kan ik u mededelen, dat ook dit jaar voorspoedig is verlopen en dat er tot nu toe drie mooie jongen zijn bijgekomen van twee broedsels. Als gevolg daarvan ben ik ook iets gedurfter geweest met het maken van foto's. Vandaar,

dat u op foto 3 dus één jong in en één jong buiten het nestje ziet.

Op foto 4 kunt u met enig zoeken een jong ontdekken met pa en ma vogel. De meest duidelijke foto is nummer 5, van een al wat ouder jong met (gedeeltelijk) de man, die net klaar was met voeren.

Daar de foto's niet erg best zijn, moet u weten, dat deze vogels enorm in paniek raken bij het zien van een camera. Ik hoop evenwel u toch van dienst te zijn geweest, door een deel van mijn nu negen stuks vliegenvangers op deze manier te tonen. Ik wil het hier voorlopig weer bij laten en wens u van ganser harte evenveel succes met uw favoriete vogels.

Struisvogelrecord in Emmen

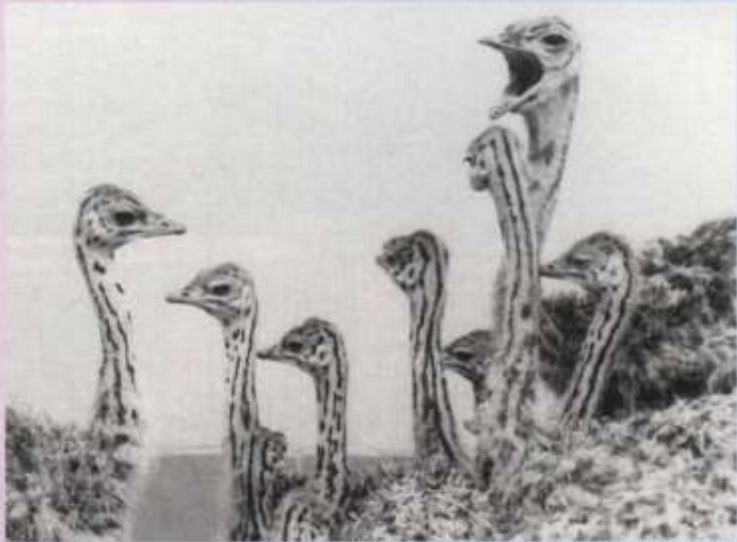
(persbericht)

In het Noorder Dierenpark worden jaarlijks struisvogels geboren. In magere jaren maar één of twee, in goede jaren een stuk of tien. Het jaar 1995 is echter met bijna 40 jonge struisvogels een uitzonderlijk goed jaar. Nooit eerder vond er zo'n geboorte-explosie plaats.

Vermoedelijk is dit heugelijke feit te danken aan twee jonge, vruchtbare hennen. Zij produceerden al zeer vroeg in het jaar de eerste eieren, die allemaal bevrucht bleken te zijn. Met de regelmaat van de klok bleven ze leggen tot in mei. Alle eieren werden uitgebreed in broedmachines, waarna de jongen worden opgevangen in een speciale ruimte van het fokcentrum. Helaas laten de Nederlandse weersomstandigheden het niet toe, dat de struisen zelf hun legsel uitbroeden op de Afrikasavanne van het park.

De jonge struisvogels vinden gretig aftrek in andere dierenparken. Zo verhuisden er onlangs struisvogeltjes vanuit Emmen naar Safaripark Beekse Bergen en naar Diergaarde Blijdorp in Rotterdam. Als er ieder jaar

zoveel jongen geboren worden, zouden er zelfs teveel kunnen komen. Maar bij vogels is geboorteregeling gelukkig zeer eenvoudig. Dan worden er simpel minder eieren in de broedmachine gelegd.

KALENDER 1996

Vorig jaar heeft het Bondsbestuur lang nagedacht over de vraag, of de N.B.v.V.-kalender moest worden gehandhaafd. Op een vrij laat moment is toen besloten, de kalender alsnog doorgang te laten vinden, hoofdzakelijk vanwege de positieve reacties van onze leden.

Ook dit jaar zal er weer een N.B.v.V.-kalender worden uitgebracht, in dezelfde prachtige uitvoering als de kalender 1995, maar dan uiteraard met andere vogelplaten.

De prijs blijft ook nu ongewijzigd: f 10,- per stuk; bij 10 of meer exemplaren f 7,50 per stuk. Het verdient dus aanbeveling, de kalenders te bestellen via uw afdeling. De prijzen zijn inclusief verzendkosten.

Aarzelt u niet, de kalender te bestellen. Wij hebben slechts een beperkte hoeveelheid laten aanmaken. Het zou toch jammer zijn, als u volgend jaar niet zou kunnen genieten van deze prachtige kalender, doordat u te laat was met bestellen!

De bestelde kalenders zullen begin december 1995 worden verzonden.

Het bestuur.

Maak van Uw maandbladen een fraai boekwerk !

met de
" Verzamelband "

Per stuk fl. 10,00

Vanaf 10 stuks fl. 7,50 per stuk.

Voor de afdelingen: bij afname van 25 stuks en meer fl. 6,50 per stuk.

Alle bovenvermelde prijzen zijn inclusief verzendkosten.

Bij vooruitbetaling: ABN AMRO Bank nr. 46.89.59.262
Postbank nr. 1148324

t.n.v. Ned. Bond van Vogelliefhebbers te Bergen op Zoom

Voor België: Bef. 200,-

bij vooruitbetaling op onze postrekening nr. 000-0156074-01
t.n.v. Ned. Bond van Vogelliefhebbers te Bergen op Zoom.

Het zwartoormargrietje

Pionus menstruus

Deze aflevering van *Onze Vogels* wordt weer eens opgesierd door een prachtige foto op de voorpagina. Het betreft hier een *Pionus menstruus*, die in gewoon

Nederlands volgens de Amsterdamse school. Het zwartoormargrietje heet, maar in andere literatuur wordt het Zwartoogpapegaai of Blauwkoppapegaai genoemd.

De acht *Pionus*-soorten kunnen we aantreffen in Zuid- en Midden-Amerika, het gebied, waar ook de *Ara*'s en de *Amazones* vandaan komen. *Pionussen* hebben overigens vrij veel gelijkenissen met de *Amazones*, zodat zo ook wel worden aangeduid als "dwergamazones". Uit het feit, dat ze door vogelliefhebbers weinig worden gehouden, zou ook kunnen worden afgeleid, dat men ze beschouwt als "mislukte *Amazones*". Wat betreft het vermogen tot spreken of andere geluidsnabootsingen heeft men dan inderdaad gelijk: *Pionussen* zullen nooit verder komen dan het nabootsen van één of twee geluiden. Des te opmerkelijker is het, dat de vogels wel graag worden gehouden door de Zuid Amerikaanse bevolking. De verklaring is simpel: met de hand grootgebrachte exemplaren vertonen een zeer grote aanhankelijkheid tegenover hun "pleegouder".

In dichtbevolkte delen van hun leefgebied zijn ze dan ook, als gevolg van nestroof door de mens, bijna volledig verdwenen. Dit komt ook, doordat ze door de boeren en plantagebezitters flink worden bestreden, omdat ze grote schade aan kunnen richten aan het gewas. Gelukkig komen ze in minder dicht bevolkte gebieden nog wel regelmatig voor. Voor zover ons bekend, wordt dan ook geen enkele soort met uitsterven bedreigd.

De *Pionussen* worden alle gekenmerkt door een rode onderstaart. In Engeland spreekt men dan ook van "red-vented parrots". Verder hebben ze lange vleugels, een krachtige sna-

vel en een rechthoekige staart. In de vrije natuur leven ze, buiten de broedtijd, in groepen van 10 tot 50, die gezamenlijk op voedseltocht gaan. Het slapen gebeurt echter in veel grotere groepen, wel tot 1000 exemplaren! *Pionussen* beschouwen we liever niet als kooivogels, hoewel ze in de kooi heel levendig zijn en zelden krijsen. Wij zien ze echter liever in een grote volière van minstens 4 meter lang, 1,50 meter breed en 2 meter hoog. Dan komen ze pas echt goed tot hun recht. Toch zeker, als die volière bovendien is voorzien van veel beplanting. Weliswaar zullen ze aan deze beplanting wel wat knagen, maar als ze regelmatig worden voorzien van verse takken, zal de beplanting het beslist wel overleven. Echt verwoede knagers zijn het immers niet.

Het verdient geen aanbeveling, *Pionussen* te huisvesten in gemeenschapsvolières. In de kweektijd kunnen met name de mannen nogal agressief zijn tegenover medebewoners van de volière, zelfs tegenover de eigen partner. Om zoveel mogelijk kans te maken op een vreedzaam broedresultaat, kan men het beste een aantal exemplaren bij elkaar brengen en dan goed letten op spontane paarvorming. Dit is verre van gemakkelijk, want allerlei gedragingen bij paartjes andere papegaaien, zoals wederzijdse verenverzorging in de kopstreek, blijft bij *Pionussen* achterwege. Men gaat pas enige zekerheid krijgen, wanneer een tweetal hardnekkig een bepaald broedblok gaat verdedigen. In zo'n geval is het aan te

bevelen, de overige exemplaren te verwijderen.

In de vrije natuur zijn ze na twee of drie jaar geslachtsrijp. Ze beginnen echter al veel eerder met het zoeken naar een levenspartner, binnen de groep waarin ze tot die tijd leven.

Als nestgelegenheid worden zowel natuurlijke holle boomstammen als grote nestkasten benut. Kunstmatige nestkasten dienen een hoogte te hebben van 30 tot 35 cm, met een grondoppervlak van 25 x 30 cm. De ingangsoopening heeft een middellijn van 10 tot 12 cm. Als bodemmateriaal brengt men een laagje aan van enkele centimeters vermolmd hout of houtkrullen. In de vrije natuur gebruiken de vogels meestal alleen maar het hout, dat vrijkomt bij het verder uitknagen van het invleggat. Het verdient aanbeveling, de vogels een ruime keuzemogelijkheid te bieden in de vorm van allerlei soorten en vormen van nestgelegenheden.

Een legsel bestaat meestal uit 3 tot 4 eieren. Vaak zijn de eieren opvallend groot. Ze worden om de andere dag gelegd. De broedtijd bedraagt 24 tot 26 dagen, na het leggen van het eerste ei. Bij lage buitentemperaturen, of als de pop vaak het nest verlaat, kan het zelfs nog wel iets langer duren. Meestal worden er 2 tot 3 jongen geboren. Het grootbrengen van de jongen vergt een uitgebreid aanbod van allerlei soorten voedsel. Naast het onderstaande kan men het beste wat extra brood in melk of zachtvoer aanbieden. Ook groenvoer en onkruidzaden worden meestal, bij aanwezig-

sele

De

heid van jongen, in veel grotere hoeveelheden genomen.

Als basisvoedsel voor Pionussen is een normale papegaaien-zaadmengeling geschikt. Wel wordt daarbij het advies gegeven, de grote en de kleine bestanddelen van deze mengeling van elkaar te scheiden. Doet men dit niet, dan zal de Pionus moeite hebben met het vinden van de kleine zaadsoorten. Mais hebben ze graag in voorgeweekte zacht gekookte vorm.

Naast hun basisvoedsel nemen ze grote hoeveelheden "niet-zaadvoer": zacht- en/of krachtvoer voor papegaaien, trosgierst, cedernootjes, sepias, eischaal, houtskool, groffe en fijne gritmengsels, (al of niet geweekt) brood en grote hoeveelheden groenvoer (witlof, sla, allerlei soorten kool, paardebloem, allerlei andere onkruidsoorten, allerlei garszaden), bessen (lijsterbess, cotoneaster, liguster, hulst, rozebottels, aalbessen, etc.), vruchten (appels, peren, druiven, sinaasappels, bananen, kersen, wortelen, komkommers, tomaten, mango's, papaya's etc.) en zachte twijgen, knoppen, bladstengels en bladeren van allerlei fruitbomen, wilgen, elzen, berken, e.d. Sommige Pionussen schijnen zelfs niet vies te zijn van een stukje gekookt mager vlees aan het

bot. Jongen blijven zo'n 60 dagen in het nest. Als ze uitvliegen, hebben ze een jeugdkleed, dat nog lang niet zo intensief van kleur is als bij de volwas-

sen exemplaren. Bij elke rui worden de kleuren weer iets intensiever. De jongen blijven nog 1 1/2 tot 2 maanden na het uitvliegen aan de zorgen van de ouders toevertrouwd.

Bij geen enkele Pionus-soort is er een duidelijk uiterlijk verschil tussen de mannen en de poppen. Ervaren kwekers constateren misschien wat minime verschillen: de iets fijnere kop van de pop, de iets felle kleuren bij de man, de ietwat bredere oogring van de man. Echt betrouwbaar zijn deze constateringen echter niet.

Pionussen komen pas na de derde of vierde ruiperiode volledig op kleur.

De bekendste Pionus en tevens de enige die zowel in Midden- als in Zuid-Amerika voorkomt (o.a. in Suriname), is het Zwartoommargrietje. Hij wordt veruit het vaakst geïmporteerd en gehouden, en bijgevolg ook het meest gekweekt, met name in Engeland. Van deze soort zijn drie ondersoorten bekend.

Wie meer wil weten over Pionussen, kan in Onze Vogels nog eens nalezen: jaargang 1978, pag. 388, 432 en 472; 1983, pag. 425 en 1987, pag. 211. Deze vogels verdienen het, dat ze meer worden gehouden in volières en dat er vaker wordt getracht, ermee te kweken.

Cédé

Cédé Eivoer voor kanaries, tropen en wildzang, is nu ook verkrijgbaar in een handige emmer - inhoud: 5 kg.

Cédé Eivoer voor parkieten, papegaaien en kakatoes, is nu ook verkrijgbaar in een handige emmer - inhoud: 5 kg.

THE STANDARD IN QUALITY SINCE 1954

Cédé VOGELVOEDERS BV.
ST. CECILIASTRAAT 2 - 5038 HA TILBURG - TEL. 013/423156 - FAX 013/358861

NUTTIGE WENKEN I

Door Th.Bruijners. Foto's: J.v.d.Maalen.

SELECTIE II.

Zoals u de vorige keer heeft gezien, zijn er veel punten, waarop gelet moet worden bij de selectie van uw fokvogels. In feite moet deze selectie het hele jaar door gebeuren. U moet aantekenen, welke vogels afwijkingen vertonen en lichamelijk zwak zijn. Deze vogels moeten worden verwijderd. Gebruik alleen vogels van minimaal 10 maanden oud. Dan is de kanarie pas volgroeid. Er worden veel vogels ingezet die nog te jong zijn. Hieruit ontstaan de nodige problemen.

Verder dient u erop te letten:

- dat u bij selectie de juiste intensiefen niet-intensiefgraad moet kunnen bepalen voor gerichte fok.
- dat u bij selectie vormingen en dieptetinten en zuiverheid van de kleuren moet kunnen bepalen. Per kleur zijn er namelijk meer dan 150 tinten, waaruit de vogel de juiste zuivere kleurtint moet hebben. Ons vermogen tot het zien hiervan ligt om en nabij de 15 tinten.
- dat vooral fokvogels geen kampioenen behoeven te zijn, als zij maar bij of in zich hebben het vermogen om met een passende partner het juiste te kunnen voortbrengen.
- dat wij goede fokvogels vijf jaar voor de fok kunnen gebruiken.
- dat alle fokvogels vol en vast in de hand moeten aanvoelen. Vogels, die te zwak en te los aanvoelen, kunt u rustig voor blijvende kwaliteitsfok uitschakelen, want ook vormingen vererven.
- dat de vogel in konditie moet zijn bij de selectie, spreekt voor zich. Geen bijgeluiden bij de ademhaling. Eerst flink laten vliegen door de voliëre, daarna de vogel tegen uw oor houden voor controle op bijgeluiden. Ook bij aankoop. De ademhaling moet onhoorbaar zijn. Er kunnen vogels bij zijn met ademnood; dit zijn gewoonlijk de vogels met verborgen gebreken. Er zijn ook vogels, die piepende of schrapende geluiden maken, afkomstig van de longen. Meteen uitschakelen.
- dat bij het opblazen van de bevedering de vogel een gezonde vleeskleur moet laten zien. Roodachtig wijst op buikinfectie. Rood/blauw op lever- en darminfectie; ook opliggende darmkronkels wijzen hierop. Verder nog het befaamde kleine donkere vlekje vlak onder het borstbeen. Hierover zijn de meningen verdeeld. Men is, in-

ternationaal, aan het zoeken naar de oorsprong. Wel is bekend, dat als de jongen in het nest dit vlekje krijgen, zij voor 90 % ten dode opgeschreven zijn. Bij konstatering is het gewoonlijk al te laat. Een antibioticakuur valt te proberen.

Uit experimenten en ervaring weet ik, dat het verstandig is, uw hok tijdens de broed niet open te stellen voor collega's. Goed reinigen en ontsmetten met 3 cc huishoudchloro per liter water. Zorg ervoor, dat er geen eieren worden geraakt. Vernevelen. Niet op vogels spuiten, ter voorkoming van oogirritatie. In noodgevallen, als de veroorzaker een bacterie is, een kuur ESB 3 gebruiken om de bacteriën te doden. Er zijn bacteriën die zich binnen 39 tellen kunnen vermeerderen! Is het echter een virus (deze zijn zo klein, dat zij in een lichaamscel binnen kunnen dringen en deze vernietigen), dan is de schade alleen te beperken, als het lichaam een antistof aan kan maken. Is het lichaam hiertoe

is uw hok vrij van deze onbekende ziekte, dan is het zaak, geen bloedverversing toe te passen, maar over te schakelen op lijnteeft, dus met eigen vogels.

- dat u voor de fok ook die vogels moet uitschakelen, die wenkbrauwen of hoorntjes vertonen nabij het oog. Dit is namelijk een afwijking in de bevedering.

Een kanarievogel is overdekt met korte veertjes, beginnende aan de snavel met zeer korte veertjes. Naar de rug en buik toe veranderen ze langzaam in lengte. De stuitbevedering is weer wat langer. Dit verloop brengt de lijn in de vogel.

- dat lumps het meest ontstaan bij lang bevederde vogels. Bij lumps is de veerkiem onderhuids aanwezig, maar er is geen opening in de huid. De veer ontwikkelt zich toch, zodat de huid naar buiten gaat uitstulpen.

- dat door fouten in de vorming van pennen er ook zgn. bloedpennen ontstaan. Dit komt door een fout in het

niet in staat, dan moet men een dierenarts inschakelen. Deze zal een entstof of een of ander preparaat toedienen, waarbij het de vraag is, of er wel een afdoende preparaat is. Door een virusbesmetting kunnen nakomelingen zelfs besmet worden vanuit het beginstadium, in het ei. Vervolgens is het de vraag, of deze ziekte besmettelijk is - via contact - via drinkwater - via voeding - via ontlasting enz. Het beste is, besmette ouderdieren alsmede alle nakomelingen direkt uit uw fokruimte te verwijderen en uit te schakelen voor verdere fok.

omhulsel van de pen in wording. Deze lost namelijk niet op en wordt door stuwning volgepompt met bloed. Vandaar de naam bloedpen.

- dat er vanen in de hals, borst, op de flanken of op de rug kunnen ontstaan, door een foutieve inplant van de bevedering of door een zwakke, slappe ontwikkeling van de contourbevedering. Deze vogels zeer zeker niet gebruiken voor de fok. In de meeste gevallen is het verstandig, ook de ouders uit te schakelen voor de fok.

- dat vogels, die slecht in de bevedering komen, vaak in de groep ultra-in-

De
sel

I J D E K A N A R I E F O K

tensief thuishoren. Kenmerken zijn kale plekjes rondom de ogen. Zijn er verder geen bemerkings of tekortkomingen, dan kunt u deze rustig gebruiken tegen vol niet-intensief. Hieruit is het percentage TT-vogels lager, maar wel kunnen deze jongen zeer waardevol zijn in de verdere fok.

● dat de jongen dienen te komen uit ouders, die rustig van aard zijn. Dit is namelijk een aangeboren eigenschap. Er zijn vogels, die erg zenuwachtig zijn en proberen weg te kruijen. Er zijn ook veel vogels, die "vlinderen" in TT-kooien. Ook hierop moeten we selecteren.

● dat vogels bij een belichtingstijd van 15 uur (langzaam opvoeren) en een temperatuur van 15 graden in perioden geslachtsrijp worden. De ervaring leert, dat een man drie perioden = 39 dagen nodig heeft voor de aanmaak en opslag van zaadcellen. Een pop slechts 2 perioden = 26 dagen. In dit tijdsbestek vindt de rijping plaats; bij de ene vogel vlugger dan bij de ander.

re. Begint u met alle vogels tegelijk, onder dezelfde omstandigheden, te kweken, dan kan dit succesvol gebeuren, maar ook met zeer veel onbevuchte eitjes.

● dat als de eieren onbevruucht zijn, men de pop niet door hoeft te laten broeden. Eieren verwijderen, de pop 7 dagen goed verzorgen, hierna weer nestmateriaal geven. Zodra het nest klaar is, de man er weer bij zetten. Dit kan zijn wisselend of blijvend.

● dat de jongen komen uit normale legseis van 4 à 5 eieren. Vol gevormd, gewicht ca 2,1 gram.

● dat uit uw aantekeningen moet blijken: hoe het broedproces is verlopen, het aantal geboren jongen en de grootte daarvan, hoe de pop voert, enz.

Wij hebben het over **strenge** selectie, waarbij veel punten onder de loep worden genomen. Of iedere fokker zich hieraan zal houden is een andere zaak. Wel is het een pluspunt, dat vooral bij startvogels hier streng de hand aan wordt gehouden. Hoe minder minpunten in de doorfok, hoe hoger het resultaat. Na verloop van enkele generaties wordt het percentage mindere vogels sterk teruggedrongen.

● dat de broedtijd voor kanaries 430 uur bedraagt, als de pop direkt vast gaat broeden. Er kan een verschil van 24 uur in zitten.

● dat aangeslagen eieren bij het gaan lopen van de pop tot de 7de dag na vier uur afsterven, vanaf de 8ste dag na 24 uur. Ook hieruit geen fokvogels nemen.

● dat u nooit grof- en lang bestreept

onderdonskleur.

● dat de kleurtint van isabel **middenbruin** moet zijn, ook de hoormdelen en de onderdonsveren, voor klassiekfok.

Bij groen en bruin dus met volle ontwikkelingsfactor en bij agaats en isabel verdund door de 1ste reductiefactor.

● dat hierin twee richtingen zijn, namelijk intensief en niet-intensief.

● dat bij de intensieve de omzoming op de pennen zo smal mogelijk moet zijn. Bij de niet-intensieve iets breder. Brede omzoming wijst op een verzwakking in de ontwikkeling. Ook gemis of verzwakking van de flankbestreping wijst hierop.

● dat de intensieve klassieken met gele of witte ondergrond voor helderheid een gedeeltelijke werking dienen te hebben van de blauwfactor. Ook hierop moeten we letten bij het selecteren.

● dat veel van de bestaande kleurkanaries tekorten hebben in kleurvormingen en dieptetinten. Vooral zichtbaar opgebleekte pennen, brede omzomingen of verzwakte flankbestrepingen.

● dat ook de hoormdelen vaak te opgebleekt zijn. Vooral bruin, agaats en isabel.

● dat hopelijk uw vogels weinig tekortkomingen zullen hebben.

Hopelijk ben ik geen punten vergeten, die uw aandacht dienen te hebben bij een strenge selectie. Voor wat betreft het formaat en model verwijs ik u naar de omschrijving van het Harzertype. Veel verbeteringen voor wat betreft kleuren, vormingen, het type en de geaardheid, enz. kunt u bereiken via lijnenfok. Dat zal dan ook ons volgende onderwerp zijn.

Wordt vervolgd.

Bij de foto's:

1. *Recessief wit.*

2. *Isabel met geel schimmel man.*

DE WANGEN

Tekst: TC/NZC Foto's: Ton de Bruijn.

De wang is een fraaie, maar lastige kleurslag. Hoewel de wang in de bruinserie wat aan populariteit wint, handhaaft de wang grijs zich slechts met moeite. Alle reden dus om deze mutatie weer eens onder de loep te nemen. We besteden aandacht aan de geschiedenis van deze kleurslag, de vererving, de kleureisen, veel voorkomende fouten en we geven enkele kweektips.

Geschiedenis.

De wangmutatie zou in 1967 bij de heer Breys uit Aalst in België zijn geboren uit een combinatie witborst bruin maal masker bruin. Tentoongesteld werd de eerste wang op de Bondsshow van de N.B.v.V. te Breda in 1978. Dit betrof een pop in de bruinserie, ingezonden door de heer Van den Hoven uit Oost-Souburg. Om deze kleurslag te stimuleren, kende de NZC van '87 tot '89 de zgn. "koppeltjesprijs" toe aan de wangen. Dit is een speciale prijs die wordt toegekend aan een inzender die het hoogste puntentotaal heeft voor een man en een pop in de te stimuleren kleurslag. Toch is het aantal inzendingen op TT's vrij beperkt gebleven. Met name de wang grijs handhaaft zich slechts met moeite. De wang bruin wordt de laatste jaren echter meer en meer populair en de kwaliteit gaat hier sterk vooruit. Een bijzondere vermelding verdient hierbij de heer K.de Bruijn, die op de COM-kampioenschappen in 1993 in Breda wereldkampioen werd met een wang bruin van 93 punten.

Vererving.

De wangmutatie vererft autosomaal dominant. U heeft dus slechts één wang nodig om wangen te kweken. Uit een koppel met een wang man of pop, gepaard aan een "normaal" grijze of bruine, krijgt u dus 50 % wangen, mannen zowel als poppen, en 50 % jongen in de normaalkleur, die dan ook **geen** wangfactor bezitten. (Zebravinken split voor wang bestaan dus niet!).

Kleureisen.

Wang grijs. In de grijsserie wordt voor man en pop een wit rugdek geëist. Vaak zal een restje eumelanine echter een wat grauwe indruk geven. Het onderlijf moet warmcrème zijn. De mannen moeten bij voorkeur een normale borsttekening laten zien, waarbij de zebratekening doorloopt tot aan de ondersnavel. In de praktijk zien we dat de borsttekening altijd ge-

reduceerd is, iets wat door de keurmeester soepel beoordeeld moet worden. Ook de oogstreep is meestal niet scherp aanwezig, maar wordt wel geëist. De staarttekening moet ontbreken. De flanktekening van de mannen moet oranjebruin zijn. En tenslotte de belangrijke wangvlek. Zowel de man als de pop moeten een grijze wang tonen. Dit blijkt voor de man moeilijk bereikbaar te zijn en er zullen vrijwel altijd resten phaeomelanine zichtbaar zijn. De keurmeester mag dit niet te streng beoordelen. Bij de pop is de eis wel haalbaar.

Wang bruin. Ook bij de wang bruin wordt voor man en pop een witte kop en rug/vleugeldek geëist. In de praktijk zal hier echter vaak een wat crème tint zichtbaar zijn. Ook de wang bruin moet een warmcrème onderlijf bezitten. In de bruinserie wordt voor man en pop een bruine wangvlek geëist. We moeten ons hierbij realise-

ren, dat "bruin" de kleuromschrijving is die bijvoorbeeld geldt als eis voor de kop- en rugkleur bij de normaal bruine. Anders gezegd: zoals bij de wang grijs een "normaal" grijze wangvlek geëist wordt, wordt bij de wang bruin een "normaal" bruine wang geëist. Bij de mannen is dit moeilijk haalbaar, maar bij de poppen is dit redelijk te realiseren. Voor het overige komen de eisen voor de tekening overeen met die van de wang grijs.

Veel voorkomende fouten.

Bij de wangen moet goed gelet worden op de kopvorm. Vaak zien we een veel te platte kop, waardoor ook het totale type van de vogel nadelig wordt beïnvloed. Een dergelijke zebravink heeft ook vaak "spieetogen" in plaats van de geëiste ronde ogen. Het is dus zaak, in de selectie voor dekweek goed op deze tekortkoming te letten. Een euvel, dat we in de beginjaren van de wang veel tegenkwa-

men, was (een aanleg voor) blindheid. Tegenwoordig komt deze kwaal door een gerichte kweek minder voor, maar overwonnen is hij zeker ook nog niet. Vogels die deze aanleg vertonen moeten we daarom voor de kweek uitsluiten.

Kweekaanwijzingen.

Voor de kweek gaan we uit van een wang die zo goed mogelijk aan de kleureisen voldoet en die met name

een mooi helder rugdek laat zien. Voor een wang grijs gaan we nu op zoek naar een grijze partner die zo licht mogelijk in het rugdek is en daarbij zo warm mogelijk van kleur in het onderlijf. (Deze vogel is daarom dus ongeschikt voor de grijskweek). Voor een wang bruin kiezen we een bruine partner, die ook zo licht mogelijk moet zijn in het rugdek. Uiteraard letten we op formaat en type van de vogels, waarbij een mooie ronde kopvorm

met een goed centraal liggend oog van groot belang is. We hopen hieruit enkele jongen te kweken met een mooi wit rugdek, die hopelijk ook op de andere punten van TT-kwaliteit zijn. Het percentage goede wang bruine jongen ligt over het algemeen hoger dan bij de wang grijs. Dit zal ook de reden zijn waarom we de wang in grijs zoveel minder zien.

Met opzet adviseren we paringen van wang x niet-wang. In de praktijk moet de paring van wang x wang ook mogelijk zijn, al treedt dan wel bij 25 % van de kiemen de (dodelijke) letaalfactor op, wanneer twee wangfactoren samenkomen. Bij de paring wang x wang zullen de kleureisen voor het rug/vleugeldek gemakkelijker te realiseren zijn dan bij de eerstgenoemde paring. De tekening zal daarentegen verder vervagen. En bovenal zal het vaak slechte "wangtype" zich versterken. Om deze reden raden wij de paring wang x wang voorlopig nog af. Pas als we vogels bezitten die het ideaalbeeld benaderen, met name ook in model en formaat, kunt u deze koppeling ook eens uitproberen.

Tenslotte.

In dit artikel hebben we wat tips gegeven voor een gerichte aanpak van de wang in grijs en bruin. Door goede selectie kan er aan deze kleurslag nog veel verbeterd worden. Met name de grijswang verdient een extra ruggesteuntje. We hopen dat meerdere kwekers deze uitdaging durven oppakken. Wij wensen u daarbij veel succes.

Bij de foto's:

1. 1-1 Wang grijs. Een zeer fraai koppel. De man heeft een prachtige helderwitte rug en een mooie wang en flank. De pop heeft een wat te lichte oogstreep. De borsttekening die de pop toont is bijna altijd aanwezig, maar is niet conform de standardeisen.
2. 0-1 Wang bruin. Een prachtige pop!
3. 1-1 Wang bruin. Een koppel van prima formaat en model.

De foto's zijn gemaakt door J.v.d.Maelen

Tijdens mijn interviewtjes en andere gesprekken kwam ik er achter, dat er nogal wat vragen waren van jullie kant. Wel, ik zal proberen, jullie het een en ander duidelijk te maken. We zullen niet te moeilijk beginnen, dat moeilijk doen komt vanzelf.

Eén van de vragen was: wat is nu eigenlijk intensief en schimmel? Nou, daar kunnen we wel het een en ander over vertellen, let op!

Dit is een intensieve kanarie (rood).

INTENSIEF

Als je het over een intensieve vogel hebt, dan heb je het eigenlijk meteen over twee dingen, namelijk de lengte van de veren en de kleur van de veren. We beginnen met de lengte. Een intensieve vogel heeft altijd tamelijk korte veren. Maar daar kan ook nog verschil in zitten. We zetten het even op een rijtje.

De intensiefste vogel noemen we ULTRA INTENSIEF. Die heeft de kortste

veren en is zelfs hier en daar wat kaal, bijvoorbeeld rond de ogen. Het lijkt wel of de vogel een brillette op heeft. Hij kan zelfs een hoofd hebben als een kale biljartbal. De hele vogel kan er hopeloos uitzien, met kale plekken of met kleine piekerige veertjes die alle kanten opstaan.

Dan hebben we INTENSIEF. Hierbij is de bevedering ook kort, maar toch mooi glad, goed gesloten en mooi van kleur. De hele vogel glimt.

Dan komt MATIG INTENSIEF. De bevedering wordt al iets langer en dan komt er in de puntjes van de veertjes wat minder kleur; de puntjes worden een beetje kleurloos.

De laatste is ZWAK INTENSIEF. Nu zijn de veertjes al vrij lang. In de flanken en aan de "broek" van de vogel kan de vogel er zelfs een beetje pluizig uitzien. Weer komt er iets minder kleur in de puntjes van de veertjes.

SCHIMMEL

Ook als je het over een schimmelvogel hebt, bedoel je meteen twee dingen, namelijk ook de lengte van de veren en de kleur van de veren. Bij een schimmelvogel zijn de veren langer. Ook hier zetten we de verschillen weer op een rijtje.

We beginnen met de LICHTE SCHIMMEL. Dan is het net, of er gedeeltelijk een "witte waas" over de vogel ligt. De bevedering is wat langer, maar kan toch nog wel mooi glad gesloten zijn.

Dit is een schimmel oftewel niet-intensieve kanarie (isabel met geel).

ysel

De

Als de "witte waas" op de goede plaats zit, dan is het in orde. Is dat niet het geval, dan schrijft de keurmeester: "De schimmel-verdeling moet egaler zijn". Hij bedoelt dan, dat de lichte bevedering te veel op één plaats bij elkaar zit.

Bij ZWAAR SCHIMMEL is de hele vogel lang bevederd. De "witte waas" kun je nu niet zien, maar de kleur van de vogel is helemaal lichter geworden. Het vervelende daarbij is, dat er dan wel eens LUMPS op kan treden. Lumps is een bultje onder de huid. Daar zitten dan een aantal veertjes bij elkaar, die niet door de huid heen naar buiten kunnen komen. Het lijkt wel wat op een jeugdpuistje, want het vet dat daar onder de huid bij elkaar zit veroorzaakt ook een bultje. Ga je dit bultje bij jezelf verwijderen, dan komt er meestal ook bloed uit. Dat is bij lumps ook zo. Het vervelende is bovendien, dat een vogel met lumps er vaak een beetje scheef gaat uitzien of zijn vleugels niet meer goed gesloten kan houden. Je zou zo'n lumps-

balletje zelf kunnen verwijderen, maar het is beter om dat niet te proberen, omdat het dan meestal een bloedbad wordt.

Zo, dat was de lengte van de veren bij intensief en schimmel. Maar je hebt gelezen, dat intensief en schimmel ook gaat over de kleur van de veren. Daar gaan we het de volgende keer over hebben. Je kunt er alvast iets voor klaarleggen, wat je bij die uitleg nodig hebt: kleurpotloden, vingervet en tekenpapier.

Wat je ook al kunt doen: ga je vogels eens goed bekijken. En kijk dan eens, of je bij je eigen vogels het verschil kunt zien tussen korte en lange bevedering.

EN DAN NOG IETS

Al enkele malen hebben jullie een jeugd-interviewtje kunnen lezen in Onze Vogels. In deze vraaggesprekjes vertellen jongelui, hoe zij met hun vogels bezig zijn en naar tentoonstellingen en beurzen gaan.

Jammer genoeg kunnen we niet in heel Nederland naar alle jeugdeden gaan kijken. We doen ons best, maar dat gaat toch echt niet.

Toch zijn wij ook best benieuwd naar jullie verhaal. Houd je alleen maar vogels voor de lol? Kweek je er ook mee? Doe je mee aan tentoonstellingen? Doet jouw vereniging wel eens leuke dingen voor de jeugdeden? Dat zijn allemaal dingen waar wij benieuwd naar zijn. Schrijf het ons eens! Misschien gaan andere jeugdeden jou wel nadoen of gaan andere verenigingen ook leuke dingen doen.

Als je vragen hebt over vogels, stuur die ook gerust. We kunnen ze dan beantwoorden in Onze Vogels, bij "Voor de jeugd" of in de rubriek "U vraagt en wij antwoorden".

En het zou helemaal te gek zijn, als je ons een brief schrijft, omdat je leuke ideeën hebt!

Groetjes van **Gea Stoop**.

VAN KEULEN KOOIEN

Van Keulen heeft een uniek kooienprogramma voor de liefhebber en de handel: • Broedkooien • Verkoopkooien • Ziekenkooien • Vluchtkooien.

Ook Volièrebouw • Broedmachines • Vogelposters. Uitgebreide informatie staat in de gratis folder die u bij ons kunt aanvragen.

VAN KEULEN

Van Keulen Kooien
van den Bergsweg 18,
7442 CK Nijverdal.
Telefoon 05486-12452